

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI SOBRE LES PRÀCTIQUES EDUCATIVES D'UN CENTRE D'EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA PER AFAVORIR LA INCLUSIÓ D'UN ALUMNE AMB ALTES CAPACITATS I LA RESTA DE L'ALUMNAT

Treball Final de Grau

Meritxell FITER i VERDAGUER

Cristina JORDÀ i MONTMANY

4t curs. Grau de Mestre d'Educació Infantil

Professora: Gemma Riera

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya

Vic, maig de 2016

Agraïments

A la Gemma Riera, tutora i guia durant el procés i l'elaboració del nostre treball final de grau, per la seva paciència, implicació i ajuda.

A l'Ismael Algaba per la seva entrega i atenció que ens ha ofert al llarg del projecte.

A l'equip directiu i mestres de l'escola on hem portat a terme el nostre estudi de cas.

A la família, concretament a la mare de l'alumne la qual ens ha acompanyat per la realització del treball.

Finalment, agrair a les persones dels nostres entorns familiars i amics per el recolzament i la paciència rebuda durant l'elaboració del projecte.

Resum

El treball Final de Grau que es mostra a continuació és un estudi de cas de la trajectòria educativa d'un alumne amb altes capacitats en un centre d'educació infantil i primària de la comarca d'Osona. Un dels objectius que persegueix és aprofundir en el coneixement dels alumnes amb altes capacitats i quins aspectes s'han de tenir en compte per afavorir una intervenció inclusiva a partir dels referents teòrics. La metodologia la qual se centra la recerca és qualitativa i els instruments de recollida de dades són les entrevistes realitzades a persones properes a l'alumne: l'equip directiu del centre, les mestres que ha tingut durant la seva trajectòria escolar i a la família. A partir de l'anàlisi ens ha permès descobrir les principals característiques d'aquest tipus d'alumnat així com els recursos i l'atenció rebuda dins el centre.

Paraules clau: educació inclusiva, atenció a la diversitat, necessitats educatives especials, altes capacitats i pràctiques educatives inclusives.

Abstract

The following final grade work is a case study about the educational career path of a student with high abilities in a infant and primary school in Osona. One of the main aims is going in depth with the knowledge of the high ability students and which aspects have to be considered in order to make an easy inclusive intervention by means of different theoretic models. The researching methodology is qualitatively based and the tools used to get data are different interviews done to different people closely related to the student such as the directive team, the different teachers involved in his career path and the family. Throughout the analysis of all this work it has been possible to discover the main characteristics of these type of students and also the resources used and the attention that they receive in the school.

Key words: inclusive education, diversity attention, educational special needs, high abilities and educational inclusive practices.

Índex

Introducció	5
Justificació del tema d'estudi.....	7
Estructuració del treball.....	9
Pregunta de recerca i objectius de recerca	10
Enfocament teòric.....	11
1 La diversitat a l'escola	11
2 L'atenció a la diversitat des d'un enfocament constructivista.....	13
3 L'Educació inclusiva com a model per a l'atenció a la diversitat	16
3.1 Concepte d'inclusió	16
3.2. Principis bàsics de l'educació inclusiva	18
4 Característiques de l'alumnat amb altes capacitats	20
4.1 Tipus d'altres capacitats	23
5 La Intervenció educativa des d'un punt de vista inclusiu per afavorir el desenvolupament de l'alumnat amb altes capacitats i tot l'alumnat en general.....	26
5.1. Canvis a nivell de centre i aula	26
5.2. El rol del tutor/a de l'aula com a clau fonamental per avançar cap a la inclusió.....	31
5.3 El docent i l'equip docent, dues estructures importants en el procés cap a la inclusió dels alumnes amb altes capacitats i la resta de l'alumnat	35
Estudi de cas.....	39
6 Algunes observacions sobre la metodologia que hem utilitzat en el treball de recerca.....	39
7 Objectius de la recerca	41
8 Característiques del centre i de l'alumne	42
8.1 Característiques del centre.....	42
8.2 Característiques i trajectòria de l'alumne	43

8.3 Instruments de recollida i anàlisi de les dades	46
8.4 Procediment per a l'anàlisi de les dades.....	47
8.5 Anàlisi de les dades.....	49
9 Resultats i propostes de millora	64
9.1 Resultats	64
9.2 Propostes de millora	67
10 Conclusions i perspectives de futur	69
11 Bibliografia	71

Introducció

L'escola és el reflex de la societat i alhora un espai privilegiat on tots els alumnes adquireixen uns coneixements i uns hàbits de socialització i de relació amb els altres. És doncs que un dels seus objectius bàsics ha de ser ensenyar i aprendre a viure i conviure; ha de fomentar i liderar la convivència, tant a l'interior del centre educatiu com al seu entorn immediat. Per educar en la convivència i en la riquesa del què ens pot aportar la diversitat cal que tots els alumnes estiguin dins de l'aula, que es faciliti el coneixement i el reconeixement de tots i cada un dels alumnes.

Des d'aquest sentit, la finalitat de l'escola va més enllà de l'assoliment de continguts: l'escola s'ha fet per educar, no solament per instruir, amb la finalitat última d'aconseguir un món més humà. Les finalitats de l'educació, segons Delors (1996) són aprendre a ser, aprendre a conviure, aprendre a fer i aprendre a emprendre. L'aprenentatge va més enllà de l'escola. Aconseguir una escola inclusiva en una societat que no ho és, esdevé complex. Per assolir els objectius educatius hi ha d'haver una implicació global i coordinada de tots els agents socials, tant els de la comunitat educativa, com les institucions, les famílies i la societat en general. El paper dels equips docents és fonamental i, per tant, és imprescindible que siguin equips cohesionats.

Els docents han de reflexionar sobre el fet de cada alumne i cada persona és única i irreplicable i, per tant, el fet d'educar comporta, per una banda, reconèixer que la diversitat és l'essència mateixa de la societat i, per l'altra, conèixer i comprendre les característiques i necessitats diverses dels alumnes. Per atendre aquesta diversitat cal impregnar amb aquesta idea la cultura de centre i proveir-lo dels suports personals, organitzatius, metodològics, materials i tecnològics adequats que assegurin la presència, la participació, l'aprenentatge i el progrés de tots els alumnes.

En el present treball hem volgut conèixer la organització i el plantejament sobre l'atenció a la diversitat d'un centre d'educació Infantil i Primària, a partir d'un estudi de cas d'un alumne amb altes capacitats. Si hem escollit aquest alumne és perquè hem volgut aprofundir en el tema de les altes capacitats, però sempre des d'un punt de vista inclusiu, és a dir, amb l'objectiu de

prendre decisions de millora per tot l'alumnat del centre, entenent que tot i que aquest alumne en determinats moments necessitarà alguns suports complementaris de la resta –igual que potser altres alumnes de l'aula- no deixa de ser un individu singular i irrepetible igual que els seus companys. Per tant, no és el nostre pretext etiquetar ni emmarcar a cap alumne sinó aprofundir en el coneixement de les característiques individuals de l'alumnat que ens permeti avançar cap a un model educatiu inclusiu.

Justificació del tema d'estudi

Donat que l'objectiu de la recerca és conèixer l'organització i el plantejament sobre l'atenció a la diversitat d'un centre d'educació Infantil i Primària, ens hem centrat en l'anàlisi d'un estudi de cas d'un alumne amb altes capacitats. Aquest anàlisi es basa en un enfocament inclusiu amb la finalitat d'observar el posicionament de l'escola per atendre aquest tipus d'alumnat.

L'objectiu del nostre treball ha estat, doncs, aprofundir en l'organització i l'anàlisi d'un centre en el desenvolupament de pràctiques educatives inclusives. Però aquest estudi no només s'ha centrat en l'anàlisi del centre en general, sinó que el seu pretext també ha estat realitzar el seguiment i la trajectòria educativa d'una alumne amb necessitats específiques de suport, per tal de prendre decisions sobre propostes de millora per avançar cap a una educació inclusiva. Tal com sabem, atendre la diversitat dels centres no és un procés fàcil a causa de la gran diversitat d'alumnes i situacions socials que ens podem trobar. Des d'aquest sentit, en el camp de l'educació, s'han de tenir en compte molts factors des dels diferents entorns físics, geogràfics i intel·lectuals de cadascun dels infants presents al centre educatiu. Com també, cal vetllar per les necessitats educatives que cada alumne necessita segons les seves dificultats d'aprenentatge o les seves característiques, perquè cada infant és diferent, únic i ha crescut en un entorn divers a la resta d'alumnes. És per aquest motiu que l'escola ha de contemplar les mesures necessàries per atendre i afavorir el desenvolupament dels infants.

L'alumne en concret que ens fixarem presenta altes capacitats. Des d'aquest sentit si hem escollit aquest alumne és perquè pensem que per molts dels professionals de l'educació resulta un tema desconegut, potser perquè la capacitat que tenen per aprendre continguts sovint no es detecten les mancances de socialització, o no es veu com a importància pel desenvolupament personal. És per això que un dels aspectes que volem amb aquest treball és aprofundir en les altes capacitats però sempre des d'un punt de vista inclusiu, és a dir, tenint en compte una sèrie de pràctiques i consideracions que facilitin l'acceptació i la igualtat de tots els alumnes a l'aula. Això ens proporcionarà una maleta plena de coneixements i recursos per tal de donar resposta a aquest tipus d'alumnat. Per tant, hem enfocat la

nostra recerca, cap a un tema que pensem que és interessant i en un futur ens aportarà eines per a poder actuar davant d'alumnes que presenten altes capacitats.

Per tot això, des de l'escola s'ha de tenir en compte la diversitat existent d'alumnat per poder oferir una bona atenció. Cal estar preparat per a rebre infants i poder atendre la diversitat de manera equitativa, treballant la inclusió i cohesionant els grups, per tal que els infants siguin feliços i es sentin a gust a l'entorn educatiu i al quotidià. Per aquest motiu, a l'hora de prendre decisions respecte a l'alumne, també hem tingut en compte i hem analitzat altres indicadors a nivell de centre, amb l'objectiu de facilitar la inclusió a l'alumne en concret però també de la resta de l'alumnat.

Estructuració del treball

El treball està estructurat en dues parts. La primera representa la fonamentació teòrica del treball i la segona es centra en l'estudi de cas portat a terme.

En la part teòrica es troben els conceptes d'atenció a la diversitat, la inclusió escolar i les altes capacitats, des de la visió dels experts per posar en context el lector i entendre els conceptes dins l'àmbit pedagògic .

Pel que fa la segona part del treball -la part pràctica- es poden observar els resultats extrets de la recollida de dades a partir d'entrevistes fetes a mestres, l'equip directiu del centre i a la família. Aquesta part està organitzada en diferents subapartats. A l'inici detallem la metodologia utilitzada pel disseny de la investigació, on s'explica de manera explícita el procés seguit per la realització de l'estudi de cas. A continuació, es troben les característiques que defineixen el centre i l'alumne en concret, en què ens basem per a l'estudi. Seguidament trobem l'instrument i el procediment utilitzat per la recollida i l'anàlisi de les dades dels quals n'hem extret informació per a poder aplicar dins l'apartat de l'anàlisi de les dades, els quals ens han facilitat la feina per treure conclusions i poder aportar propostes de millora per atendre aquest tipus d'alumnat de manera inclusiva.

Pregunta de recerca i objectius de recerca

Per poder fer una investigació més acotada sobre el tema escollit, hem partit de les següents preguntes i objectius que ens han servit per poder fer recerca, treure'n conclusions i donar una resposta vàlida per a cadascuna d'elles.

Més concretament, les preguntes de recerca han estat les següents:

- Quins són els motius més rellevants que fa que l'alumne amb altes capacitats, el qual gaudeix a priori, de tots els avantatges per realitzar un bon ensenyament, puguin generar dificultats a l'aula, en el seu sistema d'aprenentatge i inclús de tipus emocional?
- Què cal treballar per a una millora en la intervenció educativa a l'aula dins d'un emmarcament inclusiu, tenint en compte la situació social actual i del centre educatiu objecte d'anàlisi, amb una mirada de futur?

Els objectius de recerca que es deriven d'aquestes preguntes de recerca són els següents:

- Aprofundir en el coneixement de la inclusió escolar, l'educació inclusiva i la intenció psicopedagògica des d'un enfocament inclusiu de l'alumnat amb altes capacitats.
- Analitzar un estudi de cas en relació a la trajectòria educativa d'un alumne amb altes capacitats i del centre, a partir de la construcció d'instruments d'anàlisi basats en les dimensions de l'Índex per la inclusió.
- Prendre decisions, a partir de l'anàlisi, que permetin fer avançar al centre cap a un enfocament inclusiu.

Enfocament teòric

1 La diversitat a l'escola

En el següent apartat repassarem els continguts que fan referència a l'atenció a la diversitat. Si hem optat per elaborar aquest apartat és perquè des d'un punt de vista inclusiu, pensem que és important parlar d'aquests temes, ja que tots els alumnes són diversos, no hi ha idènticament ningú igual i per tant a l'escola ens calen estratègies per atendre junts alumnes diferents dins una mateixa aula.

Tal com sabem, actualment, a l'escola i a la societat en general, hi ha molta diversitat de persones i d'infants i, cadascun d'ells, tenen una sèrie de característiques que els fa ser diferents, únics i irrepetibles. Des de la perspectiva del docent s'ha de tenir en compte aquestes diferències existents, i que cada alumne presenta unes necessitats educatives segons les seves característiques. És per això que si fem front a aquesta diversitat des d'un enfocament inclusiu, podrem atendre aquestes diferències d'alumnes dins una mateixa classe.

Segons Both i Ainscow (2000, p. 16) defineixen l'atenció a la diversitat com: "L'atenció a la diversitat són tots aquells recursos que augmenten la capacitat d'un centre educatiu per atendre a la diversitat dels alumnes". És per això, que des del punt de vista docent, el mestres, han d'afrontar aquest fet, sense provocar diferències i respectar a tots els alumnes amb igualtat.

Així doncs, parlar de diversitat dins l'escola significa atendre infants diferents, tal i com reflexa la societat. Segons Riera (2010, p. 23) "La diversitat s'explica des de múltiples factors: geogràfic, social, cultural, econòmic, però també per causes familiars, per maneres de ser individuals, ritmes i estils d'aprenentatge, procediments, etc., que cada nen i nena té en relació a l'aprenentatge i l'escola en general". Per tant, s'ha de tenir en compte que la diversitat a l'escola és un reflex de la societat i el treball cap a l'acceptació de les diferències individuals, cal començar-lo a l'escola.

És per això que a l'escola, atendre a la diversitat és un factor important per no crear desigualtats. La pràctica docent s'ha d'ajustar a les diferents

necessitats que presenten els alumnes , i no només amb els que presenten dificultats, sinó amb la totalitat. Per tant, el propòsit de l'escola és respectar les diferències perquè no es converteixin en desigualtats.

Per poder proporcionar una igualtat d'oportunitats a l'escola, cal adoptar una concepció inclusiva envers la diversitat existent i així aplicar recursos, estratègies i metodologies per donar resposta a tot l'alumnat. Paral·lelament permet aplicar adaptacions curriculars segons les necessitats dels alumnes.

En els propers apartats ens endinsarem amb tot el què implica l'educació inclusiva des d'un enfocament constructivista, com a model per a l'atenció a la diversitat, juntament amb els seus principis bàsics. Creiem convenient donar-hi importància per donar pas llavors a parlar de les característiques i tipus d'infants amb altes capacitats.

2 L'atenció a la diversitat des d'un enfocament constructivista

L'escola inclusiva és un model educatiu que té en compte l'alumne. És a dir, com construeix el coneixement, el seu ritme d'aprenentatge, el seu estil i el que el motiva i l'interessa. És doncs necessari en el proper apartat fer referència a la teoria constructivista de l'ensenyament i l'aprenentatge. Hi ha diverses teories, tant en l'àmbit psicològic com escolar que comparteixen postulats de l'educació inclusiva, tot i que algunes d'elles discrepen en forces punts. Nosaltres hem trobat interessant fer esment d'explicacions de Piaget i Vigotsky, entre d'altres.

Segons la teoria de la naturalesa i el desenvolupament de la intel·ligència humana de Jean Piaget (1947) s'entén que l'ésser humà està constituït per una part biològica, però la construcció del pensament és possible a causa de diferents processos tals com:

- Acomodació: és el procés pel qual l'individu agafa nova informació de l'entorn que l'envolta i l'incorpora al seu interior.
- Assimilació: l'individu incorpora informació dins el pensament que té. Aquest individu adapta la nova informació que rep. La informació nova fa referència a la informació que ja saben per així donar-li sentit.

Segons Piaget (1947), l'objectiu principal és la construcció del propi desenvolupament en l'aprenentatge, això fa que el coneixement previ tingui molta importància i sigui més significatiu. Per tant, a nivell cognitiu, va relacionada la nova informació i la informació prèvia ja que d'aquesta manera es forma un bon procés d'aprenentatge. L'error que pot realitzar el nen/a en el procés d'aprenentatge, té un gran valor, la qual resulta necessari per el seu aprenentatge ja que l'infant va prenent consciència del món que l'envolta i l'ajuda a interpretar-lo. Tal i com expliquen Barba, Cuenca i Gomez (2007, p. 4) dins la revista *Iberoamericana de educación*:

El alumno desempeña un papel activo en el proceso de aprendizaje, ya que se entiende este como un proceso de reconstrucción en el cual, el sujeto organiza lo que se le proporciona de acuerdo con los

instrumentos intelectuales que posee y de sus conocimientos anteriores.

Per tant podem observar com Piaget dóna un paper fonamental a l'activitat de l'alumne. L'acció, la manipulació amb i sobre els objectes, té una importància fonamental, ja que per mitjà d'aquesta acció el nen incorpora en el seu pensament els esquemes que serviran de base a les nocions que pretenem que assoleixi. La funció del mestre és crear un ambient el qual l'alumne s'interessi per explorar el que resulta adequat als seus interessos.

Des d'aquest sentit tal i com diuen Barba, Cuenca i Gomez (2007, p.5):

La enseñanza debe tener en cuenta el ritmo evolutivo del niño y organizar situaciones que favorezcan el desarrollo intelectual, afectivo y social del niño. Por lo tanto el profesor asume las funciones de facilitador del aprendizaje, ya que a partir del conocimiento de las características psicológicas del individuo en cada periodo del desarrollo, debe crear las condiciones óptimas para que se produzca una interacción constructiva entre el alumno y el objeto de conocimiento.

Piaget sempre ha donat molta importància a la interacció entre iguals, premissa fonamental de l'escola inclusiva, el desenvolupament es forma des de la part individual fins a la part social, ja que amb el temps, l'individu és capaç d'adoptar la perspectiva de una altre persona.

Pel que fa la teoria vigotskiana quan s'avaluen les capacitats d'un individu es mesuren aquelles tasques que la persona és capaç de fer ell sol, sense cap ajut d'altres. Existeixen moltes tasques que l'individu no és capaç de fer ell sol, però amb l'ajut d'un adult podria fer-les. Així doncs, segons Riera (2010) diu que un dels aspectes més importants per a Vigotsky és la zona de desenvolupament proper, on es troben les funcions intel·lectuals, és a dir, el què el nen pot fer per ell mateix i el que pot aconseguir juntament amb una altre persona més competent. El professor ha de guiar a l'alumne perquè cada vegada sigui més autònom, així podrà aconseguir realitzar coses per ell sol tot ampliant els seus aprenentatges.

En conclusió i en relació a un model inclusiu, Vigotsky destaca que les funcions mentals i el desenvolupament humà tenen el seu origen en les relacions socials. Per ell, les habilitats cognitives de l'individu depenen en gran mesura del grup en el qual es troba immers, Riera (2010).

L'educació inclusiva admet i és capaç d'unir diversos estils, ritmes d'aprenentatge, activitats i material. És a dir respon la diversitat dels alumnes en agrupaments heterogenis, tenint en compte les aportacions de la teoria constructivista.

3 L'Educació inclusiva com a model per a l'atenció a la diversitat

3.1 Concepte d'inclusió

Moltes vegades s'entén el concepte d'inclusió, com un concepte només enfocat per a persones amb alguna discapacitat o mancança en algun aspecte. Quan parlem d'inclusió fem referència a aconseguir l'accés, la participació i el procés de **tots els alumnes** junts dins l'aula.

Com defineixen P. Pujolàs i J. R. Lago (2006, p. 42):

Una escola inclusiva és aquella en la qual poden aprendre junts alumnes diferents, una escola que no exclou ningú, perquè no hi ha diferents categories d'estudiants, només hi ha una sola categoria d'alumnes, sense cap mena d'adjectius, que —evidentment— són diferents. A l'escola inclusiva només hi ha alumnes, a seques, sense adjectius; no hi ha alumnes corrents i alumnes especials, sinó simplement alumnes, cadascú amb les pròpies característiques i necessitats. La diversitat és un fet natural, és la normalitat: el més normal és que siguem diferents (afortunadament).

Parlar d'una escola per a tothom implica concretar un seguit de principis que donin la oportunitat de viure i veure la diversitat com una riquesa, segons aquests autors els principis es podrien concretar en:

- El reconeixement de la diversitat com un fet universal.
- El sistema inclusiu com l'única mirada possible per donar resposta a tots els alumnes.
- La personalització de l'aprenentatge perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats.
- L'equitat i la igualtat d'oportunitats com a dret de tots els alumnes a rebre una educació integral i amb expectatives d'èxit.
- La participació i la coresponsabilitat per construir un projecte comú a partir del diàleg, la comunicació i el respecte.
- La formació del professorat per promocionar oportunitats de creixement col·lectiu i per desenvolupar projectes educatius compartits.

Per tal de fomentar una inclusió escolar és important tenir en compte la diversitat d'alumnes existents per a poder atendre'ls de manera

individualitzada dins l'aula, segons les seves necessitats específiques. D'aquesta manera, des del punt de vista docent, cal tenir una mentalitat oberta, per incloure a tots els alumnes perquè puguin aprendre els uns dels altres.

La inclusió afavoreix més atenció i recursos per ajudar en les necessitats específiques de cada infant. En canvi, si es separen aquests alumnes de les aules pot provocar fracàs educatiu, ja que no aprenen els valors, les habilitats i els coneixements dins un context conjunt. L'èxit escolar s'aconsegueix quan es pot treballar dins una mateixa línia, on els infants agafen confiança i es motiven per aconseguir nous reptes, ja que s'ha de buscar la igualtat en tots els infants.

L'escola inclusiva acull a tothom i posa èmfasi en l'educació integral i, per tant, està relacionada amb la convivència, acollir als diferents, la tolerància, el respecte i la cooperació.

Per a què hi hagi inclusió, s'ha de tenir en compte la qualitat de l'educació, és a dir, educar a tots els alumnes segons les seves capacitats i la igualtat d'oportunitats, tractar els nens segons les seves necessitats però que arribin al mateix lloc tots.

Tal com diu Pujolàs (2003, p.18): " I per aprendre a viure i conviure, malgrat les diferències, els nois i les noies han d'aprendre junts, en un mateix centre i en una mateixa aula, tal com postula una educació inclusiva."

En el model inclusiu, la finalitat de l'educació són els continguts acadèmics, però a més a més, el desenvolupament personal i social de tots els alumnes, que aprenguin fins al màxim de les seves possibilitats. Per tant, en l'educació inclusiva, no es busca la competitivitat, sinó que els alumnes treballin cooperativament, és a dir, que treballin junts per aprendre, que s'ajudin els uns als altres dins del concepte d'heterogeneïtat tot formant una personalitat autònoma i crítica. És important acceptar a tothom i que hi hagi un terme d'igualtat, ja que dins la diversitat hi haurà un respecte per les diferències. Des de l'escola hi haurà mètodes i estratègies per aprendre junts alumnes diferents i es donarà suport i assistència a aquells que ho necessitin. Alhora, es tindran en compte les experiències d'aprenentatge dinàmiques i motivadores que responguin a les necessitats educatives dels nens, tot

treballant cooperativament, ja que es fomentarà la solidaritat i ajuda i d'aquesta manera es gaudirà aprenent.

3.2. Principis bàsics de l'educació inclusiva

Una de les autores defensores cap a l'educació inclusiva és Susan Stainback (2001, p. 56), que defineix el concepte d'inclusió de la següent manera:

És el procés pel qual s'ofereix a tots els infants, sense distinció de la discapacitat, la raça o qualsevol altra diferència, l'oportunitat per continuar sent membre de la classe ordinària i per aprendre dels seus companys, i juntament amb ells, dins l'aula.

En la inclusió es poden treballar valors necessaris per conviure en societat, i per tant, la millor manera d'aprendre és tots junts dins l'aula. Des d'aquest sentit, Sarason (1982, p. 56) diu:

No és lògic dividir i segregar els alumnes en l'edat escolar i voler ensenyar-los el valor de la integració, el respecte a les diferències individuals, i com s'ha de viure i treballar conjuntament en una societat integrada.

Aquestes cites ens han permès reflexionar en les situacions de desigualtats que moltes vegades es provoquen a les escoles, per tant si com a mestres ho traspassem a l'escola, segons el psicòleg Kenneth Clark (1988, p. 22) va afirmar que: "La segregació és la manera com una societat diu a un grup de persones que són inferiors envers els altres grups".

Segons Stainback i Stainback (1992) els principis bàsics de l'educació inclusiva són aquests:

- Aules acollidores a la diversitat: els docents proporcionen classes on tots els alumnes s'hi sentin inclosos. L'atenció a la diversitat inclou a tots als alumnes amb discapacitat o amb capacitats intel·lectuals elevades, amb diferències de raça, de cultura i ètnies, segons l'entorn familiar, el nivell econòmic de les famílies i les capacitats que estan presents en totes les aules.
- El currículum més ampli: la inclusió vol dir fer adaptacions al currículum perquè esdevingui multinivell. L'ensenyament a una classe

heterogènia d'alumnes s'han de realitzar canvis curriculars. La metodologia utilitzada es basa en l'aprenentatge cooperatiu, la resolució de problemes i el pensament crític, entre d'altres.

- El suport per als mestres: la inclusió implica un suport als mestres per les seves aules. Un dels aspectes que defineixen la inclusió és l'ensenyament en equip, la col·laboració i la consulta. És per això que a l'escola inclusiva també es defineix com una experiència compartida, on cada alumne pot compartir les seves habilitats i especialitats.
- Participació de les famílies: la inclusió fomenta una participació dels pares o mestres d'aula d'una manera significativa en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels alumnes. La informació dels programes de l'educació inclusiva han donat molta importància a la informació extreta de les famílies envers l'educació dels seus fills.

4 Característiques de l'alumnat amb altes capacitats

Ens trobem davant d'un nou model d'escola que contempla la inclusió com a referent ideològic i com a principi educatiu que orienta la pràctica docent. Només podem parlar d'inclusió si tots els alumnes, amb discapacitats o no, amb altes capacitats o no, i sigui quina sigui la seva condició personal, social, cultural o intel·lectual, conviuen i s'escolaritzen en la seva comunitat educativa i amb el grup d'iguals. Això afecta tot l'alumnat i els seus grups de referència. La normalització de les diferències té el seu referent en un procés d'escolarització que completa el procés social o interaccionant amb ell, i no en una forma determinada d'escolarització. El que ens interessa en el nostre treball és analitzar i prendre decisions respecte a una intervenció que faciliti l'aprenentatge i la relació de tots els alumnes.

Però si analitzem aquest procés d'inclusió a partir d'un estudi de cas d'un alumne amb altes capacitats, se'ns fa necessari aprofundir en el coneixement de les característiques d'aquests alumnes, des d'un punt de vista general, ja que no podem deixar de banda que cada alumne és únic i irrepetible. En els propers apartats ens basarem a descriure de manera general les característiques dels alumnes amb altes capacitats i l'enfocament que hauria de tenir una intervenció basada en un enfocament inclusiu a nivell d'aula i de centre a partir d'aportacions de diversos autors.

Aquestes aportacions ens han servit per analitzar l'estudi de cas i prendre decisions de millora que presentarem més endavant.

Per parlar de les característiques d'aprenentatge que tenen els alumnes d'altres capacitats primer hem de fer una breu introducció a la part dels estudis de neurociència que s'estan realitzant i tenir present que aquests coneixements ens aportaran els principis d'un nou paradigma en el tractament de la intervenció educativa i com a conseqüència en organització i gestió de centres, donat que el nostre treball parteix d'un context inclusiu.

Quan parlem de capacitat o potencial cal parlar del coneixement del funcionament del cervell i del cos. Segons Davinson, R. (2012) diu que el cervell és un òrgan molt important que està fet per poder canviar l'experiència, que la seva plasticitat és una realitat.

Actualment gràcies a la neurociència i els estudis que se'n desprenen, comencem a conèixer les reaccions del cervell (i de la persona) davant dels estímuls i la relació que s'estableix amb el "sentir" i amb la part emocional de l'individu. És en aquest punt on podem parlar de les capacitats i potencial d'una persona, donades per la suma de les condicions físiques del cervell i del cos (condicions innates, individuals i úniques), amb les seves limitacions i potencialitats, més l'entorn.

L'entorn és un potencial molt important en el desenvolupament de l'individu; pot limitar, modificar, generar aspectes fonamentals de la persona, però sempre fent-lo únic i irreplicable. Des d'aquest sentit per exemple, un infant pot tocar molt bé un instrument, pot tenir una predisposició innata, i la seva ment, per tant, està preparada per tocar-lo. Així doncs, la unió d'aquestes dues capacitats faran possible aquest aprenentatge però també és molt important l'entorn, l'estimulació que se'n doni. Per tant la part emocional també és un aspecte clau per assolir l'aprenentatge, però, per exemple, els nois que es passen el dia jugant al carrer i tenen les condicions físiques i mentals i l'entorn per jugar-hi, no aconseguirien resultats òptims si la seva part emocional no estigués coberta, si possiblement la seva confiança amb el seu joc i el seu aprenentatge no enriqueix la seva autoestima i això passa quan és reconeguda la seva facilitat i és tractada de manera natural, sense atribuir falses creences a la seva capacitat.

Dins el terme de personalitat, podem distingir diversos conceptes segons Pueyo (2005):

- **Temperament:** És una forma innata característica d'experimentar d'una manera total les relacions amb el medi social o de respondre-hi. És heretat i per tant amb component genètic. Tenim com exemple il·lustratiu la frase següent: "és igual que el seu pare".
- **Caràcter:** Conjunt de trets individuals adquirits sota la influència de les pressions ambientals i educacionals, expressats en formes peculiars de conducta. És el resultat del temperament més l'educació, creences, actituds, principis i motivacions rebudes en el període de la infància. És el verdader "jo".
- **Personalitat:** organització dinàmica i integradora dels components biològics i psicològics de l'individu humà, tant en les seves

característiques diferencials permanents com en les seves pròpies modalitats de comportament. És l'expressió externa de la persona que pot coincidir amb el caràcter depenent de que coincideixi l'aparença i comportament exterior de la persona amb el seu interior o "jo".

Per el funcionament general de l'alumne vindrà determinat per un enfocament **multidimensional en front d'un enfocament unidimensional**. Podem tenir en compte el coeficient intel·lectual de l'alumne, però no és determinant en el seu funcionament ja que els alumnes posen en joc més elements relacionats entre sí, i un és la part emocional.

Tot i que cada alumne/a és diferent hi ha nivell general uns trets comuns que presenten els alumnes amb altes capacitats.

- Gran rapidesa i velocitat a l'hora d'adquirir nous coneixements o habilitats, d'una manera ràpida i profunda.
- Facilitat de relacionar els aprenentatges obtinguts amb els que ja han assolit en altres moments de la vida.
- Capacitat per captar canvis en el seu entorn.
- Més motivació per aconseguir fites i reptes ja que vol assolir el millor rendiment possible.
- Creativitat: Connecta o uneix idees o dades de forma inusual, però pertinent.
- Presenta un nivell de maduració diferent de la resta dels seus companys.
- Poden tenir uns resultats acadèmics brillants en totes les matèries però generalment i, segons la seva motivació, serà així en unes àrees i no tant en altres.

Però a banda d'aquestes característiques si aquests alumnes viuen en un entorn favorable, tenen més facilitat d'adquirir aprenentatges i relacionar-se amb els seus companys. El fet de no considerar com són de diferents els humans pot afavorir situacions contràries a la finalitat de l'educació. Per això remarquem la importància de tenir molta cura, pensar molt sobre com actuar, ja que el que fem i el que deixem de fer no són elements neutres, sinó que repercuteixen en la persona de forma directa. Aquí tenim la nostra

responsabilitat com a professionals i com a ciutadans. No reconèixer les diferències, no ajuda a les persones.

4.1 Tipus d'altres capacitats

Davant del tema de les altes capacitats, sovint trobem postures o fonts d'informació que mostren desconeixement en el tema. És per això que cal un coneixement previ per evitar confusions i deixar clar dins la branca de les altes capacitats els tipus que existeixen, juntament amb les característiques que presenten.

Moltes vegades a l'escola i a la societat en general se'n fa ús de manera errònia per a parlar d'aquest tipus d'alumnes o bé se'n fan un diagnòstic informal sense tenir coneixements verídics. Frases com: "és més espavilat que els altres", "aquesta nena deu ser superdotada", creen confusions i s'utilitzen etiquetes sense tenir una opinió professional o un diagnòstic aprovat. Un exemple clar és el concepte de "superdotació", el qual s'utilitza de manera errònia i moltes vegades a tots els infants amb altes capacitats, se'ls anomena "infants superdotats". Aquest és un error molt comú en la nostra societat per falta de coneixement, és per això que cal un deixar clar els tipus que existeixen i les diferències que presenten.

Segons Castelló i Martínez (1999), ens defineixen el tres tipus existents dins les altes capacitats:

1. Superdotació: la persona que presenta superdotació, en referim quan posseeix una capacitat intel·lectual que permet desenvolupar a nivell general diferents tasques amb un alt nivell d'eficàcia. Per tant la sobredotació podem dir que és com un perfil on manifesta en qualsevol àmbit, activitat o tasca un nivell alt. La seva excepcionalitat permet ser flexible en qualsevol tema.
2. Talent: A diferència de la superdotació, el talent respon a un concepte més diferenciat. Una persona amb talent, és aquella que mostra una elevada intel·lectualitat en alguna àrea. Pel que fa la resta d'àrees, en molts casos, els alumnes talentosos poden presentar nivells discrets o

fins i tot amb alguna dificultat. Per tant la irregularitat és també una característica del talentós.

Dins el concepte de talent trobem dos tipus diferenciats:

- Talents simples: aquets talents són concrets en alguna àrea o en un tipus de processament, per tant la seva efectivitat sobrepassa a la persona que és sobredotada. L'alumne que presenta un talent simple, respon molt bé a una àrea o coneixement en concret. Existeixen diferents talents simples com són: el talent creatiu, el talent lògic, el talent matemàtic, el talent verbal, el talent social, el talent esportiu i el talent musical.

Dins els talents simples cal destacar el talent social, ja que són persones amb facilitats per establir relacions, mostren empatia i s'adapten a l'entorn social.

- Talents complexos: aquests són un combinació dels diferents talents, per tant dins els dos tipus existents s'hi vincula més d'un talent. Tipus:
 - (a) Talent acadèmic: aquest talent moltes vegades es confon amb la sobredotació ja que obté resultats escolars amb excel·lents. Presenta una combinació entre el talent verbal, el talent lògic i la capacitat de memòria.
 - (b) Talent artístic: aquest talent també és una combinació entre el talent verbal i l'habilitat artística. En molts casos es detecta fora l'escola en alguna activitat extraescolar específica en art.

Segons Ross (1964) davant del concepte de superdotació i talent, s'han transmès idees com: són genis, poden fer coses que no estan a l'abast de qualsevol altre, etc. Ross ressalta que malgrat els estudis que s'han realitzat, han demostrat que això no és així. Sinó que cada alumne amb capacitats intel·lectuals superiors té un perfil diferent, com la mateixa diversitat que ens trobem davant les persones "normals". Per tant, s'ha de deixar clar que dins els tema de les altes capacitats, també existeix la diversitat i que cadascú cal atendre'l de manera individualitzada.

3. Precocitat intel·lectual: La precocitat es pot dir que és un fenomen més evolutiu en comptes d'intel·lectual. Es considera precocitat quan els nens i les nenes presenten recursos cognitius abans del que és habitual en l'edat en què es torben (Castelló, 2008). Aquesta precocitat no garanteix que l'infant en un futur presenti superdotació o talent, sinó que la precocitat és una qüestió evolutiva. És a dir, un infant precoç és aquell que presenta recursos cognitius abans dels dotze anys. Per tant, si es detecta un infant amb altes capacitats abans dels dotze anys, direm que presenta precocitat. A partir de superar l'etapa dels dotze anys, si es dóna el cas, llavors es podrà classificar segons el tipus d'altres capacitats que presenta.

5 La Intervenció educativa des d'un punt de vista inclusiu per afavorir el desenvolupament de l'alumnat amb altes capacitats i tot l'alumnat en general

En els següents apartats s'explicarà la intervenció educativa des d'una perspectiva inclusiva per poder atendre tots els alumnes segons les seves característiques dins una mateixa aula. En aquest procés s'hi vinculen tots els canvis necessaris al centre i a l'aula, el rol del tutor per una intervenció a nivell d'aula i l'equip docent en general com a estructures importants per avançar cap a la inclusió.

5.1. Canvis a nivell de centre i aula

Cada centre ha de prendre consciència de la tipologia d'alumnes que té a les seves aules i assegurar que tinguin les mateixes oportunitats per aprendre i atencions educatives. Pel fet de presentar altes capacitats (es tingui més facilitat per aprendre), no comporta que el centre hagi de desenvolupar mesures i pràctiques diferents. No és una sentència. Per aconseguir aquesta igualtat d'oportunitats, el centre s'ha de plantejar dues intervencions paral·leles:

1. Intervenció general al centre.
2. Intervenció a l'aula

Així doncs la finalitat d'aquest apartat és donar a conèixer possibles estratègies per fer avançar al centre en l'atenció inclusiva de les necessitats educatives dels alumnes amb altes capacitats i de tots els alumnes, en el sentit que es donarà resposta a les seves necessitats si prioritzem una atenció que englobi tots els alumnes dins una mateixa aula. Aquestes estratègies que plantejarem afecten a les dues intervencions les quals hem fet referència anteriorment (a nivell de centre i a nivell d'aula).

Una de les grans aportacions que hem utilitzat per a realitzar aquest apartat són les consideracions de l'Índex per a la Inclusió. Aquest és un document elaborat per Booth i Ainscow (2003) i traduït al català per la Universitat de

Barcelona, que aporta uns elements de reflexió a fi d'anar predisposant un canvi d'enfocament de visió i ajudar els centres en la cerca de propostes de millora consensuades per tota la comunitat.

L'Índex inclou una metodologia determinada en la qual es constitueix en el centre una comissió que és acompanyada per la figura d'un amic crític extern al centre que anima, dinamitza i aporta una panoràmica des de fora.

L'Índex disposa d'uns indicadors plantejats com a qüestionaris que no pretenen avaluar el centre sinó més aviat ajudar a saber d'on partir i cap on voler arribar. Al llarg del primer any, aquests qüestionaris i indicadors els realitza la comissió mentre es va temporalitzant la fórmula de com i quan anar fent-los extensius a tota la comunitat: professorat, pares i mares, alumnat, juntes d'AMPA, Consell Escolar, personal no docent (monitors d'activitats extraescolars, de menjador, auxiliars, personal de neteja, consergeria, administració...). Cal implicar tot el centre per anar produint canvis.

L'Índex per a la Inclusió treballa des de tres dimensions: la cultura del centre, l'organització o política i la gestió de l'aula. Dins de cada una d'aquestes dimensions hi ha uns indicadors. De cada indicador hi ha un desplegable de qüestions que ajuden a la reflexió i, a la vegada poden permetre plantejar fites sobre aquells aspectes que poden esdevenir els punts febles del centre.

No és una eina d'avaluació, però sí que ens pot donar una visió d'aquells aspectes en els quals tota la comunitat educativa coincidim, i així doncs considerar-los punts forts; alhora, també en aquells que hi ha discrepàncies, i considerar-los punts febles.

Igualment ens ha servit com a referència important per a la realització d'aquest apartat és la Guia per a l'anàlisi de pràctiques educatives inclusives elaborada per David Duran, Climent Giné i Álvaro Marchesi (1ª edició: juny 2010) que pretén servir als centres per autoavaluar els elements claus de la resposta educativa i promoure la reflexió aportant indicadors per als processos de millora.

És una eina que cada centre pot adaptar a les seves necessitats. Ha estat, doncs, un dels altres referents que hem utilitzat ja que proposa el canvi cap a l'educació inclusiva des del treball al centre i a l'aula.

El document consta de dues parts: el bloc A o punt de partida que recull elements del context social i educatiu des de quatre vessants: l'aula, el centre, la comunitat educativa i l'Administració.

El bloc B, en forma d'ítems o indicadors que pretén aproximar-nos amb aquells elements que ens apropen a esdevenir més inclusius. Dins d'aquest bloc B, s'analitza la cultura de centre, les actuacions i les pràctiques educatives, el procés d'innovació i millora que segueix el centre, els suports a la inclusió i la sostenibilitat de les pràctiques inclusives.

Cada centre pot escollir un d'aquest apartats per analitzar, i és una forma d'anar posant-se en camí dins del procés cap a la inclusió.

Un dels altres autors consultats és Hargreaves (1998). Aquest autor en la seva obra *Una educació para el cambio*, ens proposa sis mesures genèriques per orientar les escoles al canvi:

1. Definir els objectius.
2. Flexibilitzar les normes d'organització.
3. Reculturitzar l'escola creant cultures cooperatives.
4. Flexibilitzar estructures: horaris, agrupament d'alumnes, espais, etc.
5. Plantejar que les organitzacions de l'aprenentatge ens beneficiïn a tots.
6. Diagnosticar els mecanismes de poder en les relacions escolars.

Segons aquest autor, cal tenir en compte algunes de les variables que contribueixen especialment a l'eficiència de l'escola com a institució educativa:

Variables organitzatives:

- Gestió de l'escola o institut.
- Lideratge del director.

- Estabilitat del professorat.
- Un programa amb objectius clars i ben planificats.
- Un programa efectiu de desenvolupament dels professors.
- Assumpció, participació i suport dels pares.
- Reconeixement generalitzat de l'èxit acadèmic.
- Maximització del temps d'aprenentatge.
- Suport institucional extern.

Variables del procés:

- Planificació en equip i relacions col·legiades.
- Sentiment col·lectiu de comunitat.
- Objectius clars, compartits i amb expectatives elevades.
- Control, ordre i disciplina en l'ambient escolar.

Però per aconseguir qualsevol canvi és important "la visió compartida", de tots els mestres, han de creure i partir de la premissa que cal atendre a TOTS els alumnes. El compromís i la visió conjunta i compartida entre els mestres de la seva escola cap al procés d'inclusió és el que afavorirà el camí cap a l'èxit.

Partim de la base que els mestres no són els únics que "hi han de creure", sinó que fan falta polítiques educatives que donin suport a pràctiques educatives inclusives.

A partir de les conclusions extretes d'aquests autors presentem un conjunt d'idees i mesures d'organització per aplicar una intervenció global al centre a partir de les necessitats dels alumnes amb altes capacitats, però també de la resta de l'alumnat.

Algunes d'aquestes estratègies, per tant, han d'anar encaminades a millorar el centre i l'aula en general. Des d'aquest sentit és molt important el paper de l'equip directiu, el qual ha d'afavorir i aplicar mesures d'organització adients per atendre la diversitat dels alumnes, tan dels que presenten altes

capacitats com dels que presenten altres diferències individuals. Les característiques d'aquestes mesures haurien de ser:

1. Organització heterogènia dels grups per l'atenció a la diversitat de l'alumnat.
2. Donar més importància a la figura del tutor/a com a responsable de TOTS els seus alumnes, esdevenint doncs un canvi en el rol del mestre d'educació especial com a mestre de suport per a tots els alumnes dins l'aula. Facilitarà i fomentarà la integració d'aquest alumnat dins de la vida del centre. Per afavorir un millor desenvolupament acadèmic segons les necessitats intel·lectuals de l'alumnat d'altres capacitats, si és necessari, es pot crear la figura del co-tutor o tutor acadèmic. Aquest vetllarà perquè totes les activitats acadèmiques internes i externes del centre estiguin contemplades dins del procés evolutiu d'aquests alumnes i els seus aprenentatges siguin significatius aconseguint el desenvolupament de les seves capacitats.
3. Cal que totes les mesures d'aplicació siguin conegudes per les famílies, establint un sistema de comunicació diferent amb l'entorn. Alguns aspectes segons Martínez (2005) que poden ajudar la relació família-escola són:
 - a) L'existència d'una relació familiar coherent i harmònica. Bon clima familiar i relacions internes de col·laboració combinats amb un model educatiu democràtic.
 - b) Una autoestima positiva dels pares i dels docents.
 - c) Un pensament flexible tant en les idees pròpies com en les dels altres.
 - d) Tenir experiències anteriors positives en les relacions personals.
 - e) La sensibilitat per les conductes diferents de l'alumnat.
 - f) La preocupació per millorar les intervencions educatives cap a tot l'alumnat i sobretot cap al que presenta altres capacitats.
 - g) La implicació dels pares a partir d'un pacte educatiu recollit en el projecte educatiu de centre. Serà millor si el tutor és un referent clar en la relació amb la família.

- h) El reconeixement dels pares a partir de les mateixes AMPA i de les escoles de pares. Són els llocs on es canalitzen les necessitats d'algunes famílies.
4. A nivell per a tots els alumnes, caldrà dissenyar un currículum que incorpori: enriquiment, comunicació i habilitats socials. Voldríem comentar que en aquest apartat hem trobat alguna informació relativa a procés d'acceleració pels alumnes amb altes capacitats. No som partidàries d'aquests processos doncs són contradictoris a un dels principis de l'educació inclusiva: el dret de que l'alumne estigui escolaritzat amb el seu grup d'iguals.
5. A nivell metodològic responen a l'atenció a la diversitat el treball per projectes, aprenentatge cooperatiu, ajuda entre iguals, etc.

5.2. El rol del tutor/a de l'aula com a clau fonamental per avançar cap a la inclusió

Si ens centrem en la intervenció a nivell d'aula, fonamental per avançar cap a la inclusió de tots els alumnes, voldríem remarcar el rol del tutor. Pensem que és interessant aprofundir-hi, ja que el tutor o els mestres en general són els que observen i coneixen les relacions del grup. Si ens centrem en els alumnes amb altes capacitats, fem referència a un grup heterogeni d'alumnes que presenten una gran diversitat, que percebem i presenten unes característiques diferents de la resta dels alumnes: a nivell de velocitat, motivació, creativitat, etc. Tot i aquesta diversitat actualment encara ens podem trobar molts alumnes amb altes capacitats en una situació precària dins les aules i dels centres. El seu dia a dia acadèmic, pot esdevenir en diferents situacions feixugues que genera angoixa, decepció i desencís; un conjunt de situacions poc enriquidores i limitadores per a l'alumne/a i per la seva família i possiblement pel docent. Els resultats poden ser dificultats en seguir els cursos i sistema educatiu, minimitzar el seu aprenentatge i generar inclús una situació de dificultat extrema en segons quins casos, com per exemple el no poder assistir presencialment al centre, entre altres.

- Què cal canviar dins les aules?
- Quin ha de ser el paper del tutor?

Per trobar la resposta a aquestes preguntes partint d'aportacions de diversos autors tals com Reverte, R.; Ruiz, N. dins Martínez, M.; Guirado, A. (2010) exposarem algunes pautes essencials:

Sovint les creences errònies que un mestre té sobre alguna vivència professional pot generar falses expectatives vers l'alumnat amb altes capacitats. És doncs necessari que el tutor conegui a cada un dels seus alumnes (interessos, motivacions, com aprèn, les limitacions...) per poder enfocar eficaçment el seu aprenentatge. La formació a partir de la pràctica en intervenció educativa adreçada als docents i altres professionals de l'ensenyament per obtenir un mapa d'actuació real i pràctic segons els diferents llocs de treball, la qual s'ocupi de desterrar les falses creences que ens emmascaren a tots plegats.

Algunes de les falses creences més generals, fruit de la manca de formació del professorat vers als alumnes amb altes capacitats (Algaba, 2015), segons Martínez (2005) són:

- Són dèbils i malaltissos.
- Tendència a problemes psicològics.
- No s'esforcen.
- Són orgullosos i egocèntrics.
- Són intolerants i rebutgen als menys intel·ligents.
- Són molt sensibles.
- Són estimats i acceptats pels companys.
- Es relacionen amb persones més grans que ells/es.
- Són poc sociables.
- Són precoços.
- Tenen un elevat rendiment acadèmic.

- Són triomfadors en la vida.
- Pel fet de ser més intel·ligents, se'ls ha d'exigir més.
- No necessiten cap tipus d'atenció especial: aprenen sols.
- Han d'anar a centres específics per a una major estimulació.
- Hi ha més nois que noies amb altes capacitats.
- Els superdotats provenen d'ambients socioeconòmics i culturals afavorits.
- La superdotació és innata.
- Són molt seriosos i tenen poc sentit de l'humor.
- Tenen una gran motivació per tots els temes.
- Acostumen a avorrir-se.
- Són alumnes sobre estimulats.

Per tant, per poder actuar i atendre a tots els alumnes, els docents han de tenir en compte els següents aspectes:

- Optar per un currículum, metodologia i activitats flexibles i no repetitives. La Metodologia ha de ser adient a les formes d'aprendre de l'aula i ha d'anar encaminada també a millorar les relacions en el grup amb la finalitat de passar d'una col·lectivitat a una comunitat (Pujolàs, 2010).
- Aplicació de tasques significatives tan per l'esforç, per l'aprenentatge, per la gestió del temps i pel desenvolupament de les capacitats i competències individuals. En relació a aquesta afirmació voldríem destacar una frase de Guirado (2010, p. 27), sobre la importància d'enfocar l'aprenentatge de manera significativa a l'aula com a motor fonamental per a l'aprenentatge:

El treball a les aules de manera poc constructiva i repetitiva ens porta a posicions conflictives que es transformen en el motor de generar un excés de feina en als docents, al centre i una pèrdua d'energia, d'il·lusió i d'esforç per a tots els implicats en el procés d'aprenentatge dels alumnes.

- Treballar l'Avaluació com eina metodològica i referent d'oportunitats de millora i de creixement personal.

A partir d'aquestes aportacions se'ns fa necessari i evident una nova mirada cap a l'alumnat amb altes capacitats per tal de atendre a tots i cada un dels alumnes de l'aula en el marc inclusiu

Tot i que encara, com hem comentat anteriorment, ens podem trobar actuacions precàries cap a l'atenció d'aquest alumnat i de la resta en general, actualment el perfil del docent ha evolucionat. Segurament tal i com hem sentit dir a alguns mestres la seva gran dificultat és atendre a la diversitat de l'aula. Pensem que és en aquest punt on el mestre ha de tenir coneixements i estratègies perquè és on es pot posar el primer granet de sorra per avançar cap a la inclusió de tots els alumnes. Però per assolir són importants uns requisits bàsics: el compromís, l'empatia i la disposició cap als alumnes i assertivitat més que ser transmissors de coneixements.

El mestre, doncs ha de conèixer quins són els trets d'aprenentatge de cada alumne/a, quines són les seves característiques més rellevants, quins són els seus trets de personalitat i el seu entorn, de la mateixa manera que un metge ha de conèixer perfectament a cada pacient per poder aplicar la medicació. Segons Reverte, R.; Ruiz, N. dins Martínez, M.; Guirado, A. (2010), i en relació a aquest punt és molt important que el mestre tingui eines per:

- Identificar i detectar el sistema d'aprenentatge dels alumnes
- Entendre els trets de personalitat de cada alumne/a
- Detectar les diferents capacitats i les competències de l'alumnat.
- Acompanyar en el desenvolupament de les capacitats (creativitat en l'aplicació de tasques acadèmiques i en la gestió de situacions, expressió artística, corporal) i la part emocional.
- Crear oportunitats segons les capacitats, habilitats i personalitat (interessos individuals: música, esports, dansa, etc.)
- Establir un vincle afectiu amb l'alumne.
- No deixar de banda l'estimulació emocional de l'alumne/a i potenciar les relacions socials i personals amb la resta dels seus companys.
- Conèixer les famílies dels alumnes.

- Conèixer les estratègies que utilitza a l'aula per afavorir un model inclusiu i demanar ajut si és necessari.

5.3 El docent i l'equip docent, dues estructures importants en el procés cap a la inclusió dels alumnes amb altes capacitats i la resta de l'alumnat

Tal i com sabem compartir la informació a l'escola sobre l'aprenentatge dels nostres alumnes és fonamental i imprescindible. Per això és important que les reunions estiguin pensades per avançar cap a la inclusió i per compartir no només coneixement sobre els alumnes, sinó també dubtes, limitacions i oportunitats que puguin anar sorgint. Aquestes reunions han d'analitzar i reflexionar sobre la pràctica a l'aula, les millores en les accions educatives.

A partir de tot el que hem comentat anteriorment, podem posar de relleu que el docent i els seus equips són els agents importants de l'escola per al canvi. Les millores en les accions educatives recauen en les seves mans tot i tenint en compte, lògicament les indicacions de l'equip directiu. El docent amb un perfil inclusiu és el que enfoca el seu aprenentatge des d'una visió multidimensional, és a dir, té en compte les característiques individuals i emocionals de l'alumnat. Per això un dels instruments que hem utilitzat en el nostre treball per interpretar la realitat de l'estudi ha estat una entrevista que contempla a l'alumne de manera global destacant els seus hàbits, relacions i aprenentatges. Aquesta entrevista tot i ser utilitzada només per a l'estudi de cas pensem que també podria ser interessant ser utilitzada per a qualsevol mestre/a amb la finalitat conèixer els seus alumnes.

Tot i que en l'apartat 5.2. hem citat algunes estratègies metodològiques que pensem que són importants per avançar cap a l'educació inclusiva, en aquest apartat hi aprofundirem més donat, que l'estratègia, i el nivell de participació que hi té l'alumnat –inclòs l'alumnat amb altes capacitats- esdevé un puntal bàsic per aprendre però també per atendre junts alumnes diferents (Pujolàs, 2010). Algunes d'aquestes de manera més aprofundides són:

- Treball per projectes
- Treball cooperatiu

Treball per projectes

El treball per projectes és una eina metodològica molt eficaç per atendre TOTA la diversitat dels alumnes dins de l'aula i és una oportunitat per poder "percebre" o confirmar alumnes que els seus resultats acadèmics no són satisfactoris i en canvi tenen un gran potencial d'aprenentatge.

Els alumnes amb altes capacitats responen molt positivament davant aquesta proposta de treball i els "emascarats" poden valorar la possibilitat de treballar d'una altra manera la qual els pot estimular.

Pautes a tenir en compte:

- Planificació de les activitats dins de l'aula, tenint en compte els tres punts que la formen com a disseny: informació de la planificació, organització per nivells de comprensió i gestió del temps (execució). Afegirem l'avaluació.
- Es pot incloure dins de la planificació els diferents estils d'aprenentatge dels alumnes a l'hora d'entendre el caràcter i dinàmica dels diferents grups.
- Els grups de treball preferentment han de sorgir dels propis alumnes, considerant als membres del grup. Es tindrà en compte les habilitats socials.
- Els aprenentatges han de ser significatius, funcionals i motivadors. Relacionats amb aspectes de al vida real, eficients. Competencials.
- És tant important tot el procés de preparació amb els alumnes com quan s'està executant la tasca. Els alumnes han de conèixer perfectament el que implica la tasca, que se'ls requereix i com se'ls avalua.
- La tipologia del treball per projectes és molt àmplia i inclou treballs transversals, treball individuals i treball en equip i cooperatiu , caldrà doncs ajustar-se a la necessitat.

- Es passa de la dinàmica de fer la tasca per obligació "deure" o fer-la per decisió "activitat que porta a una finalitat", el nivell de rendiment canvia significativament.

Treball cooperatiu

Els alumnes amb altes capacitats poden presentar conflictes de socialització, demostrant una timidesa i tendint a l'aïllament del grup, o inclús manifestar conductes disruptives. És important que aprenguin a conviure en un col·lectiu divers i amb interessos diferents. Sense haver de renunciar a les seves expectatives.

Per tant, el treball cooperatiu és un recurs apropiat per atendre aquest tipus d'alumnat que puguin presentar petits problemes d'adaptació al grup classe o simplement no tenen suficients recursos per treballar amb els seus companys/es. És una eina apropiada per desenvolupar paral·lelament l'aprenentatge de continguts i l'aprenentatge d'estratègies socials. Millora de la intel·ligència emocional i relacional . Els alumnes aprenen a través de la cooperació i aprenen a cooperar. Segons Vigotsky (1962, p. 57) amb aquesta cita deixa clarament reflectit la importància del treball cooperatiu: "El que els infants poden fer avui conjuntament dema ho podran fer tots sols".

Altres recursos per a treballar a partir de la cooperació segons Duran i Blanch (2008):

- La tutoria entre iguals: és un mètode d'aprenentatge cooperatiu que es basa en treballar amb parelles amb l'objectiu de crear parelles amb una relació asimètrica perquè puguin millorar alguna competència curricular a partir d'una interacció proporcionada per el mestre. Les parelles poden ser de diferents edats o de la mateixa.
- L'ensenyament recíproc: Palincsar i Brown (1984) van proposar un mètode per a treballar en equip per agilitzar les funcions cognitives que impliquen per ser un lector expert, com són: llegir i resumir, interrogar, respondre i anticipar. Per tant, el treball d'equip en aquest mètode implica que cada membre del grup es responsabilitza d'una d'aquestes funcions, amb la finalitat de

millorar la comprensió lectora i ajudar els alumnes que presenten dificultats.

- El puzzle: és un mètode conegut i versàtil en totes les àrees. Cada membre del grup ha d'arribar a l'objectiu de saber on col·locar la seva peça al lloc corresponent.
- El grup d'investigació: treball en grup on cada equip treballa per el mateix objectiu didàctic, de manera que s'organitzen de manera autònoma amb l'aprovació del professor. Aquest mètode s'assembla força al treball per projectes, ja que en molts casos es dóna l'opció de triar el tema a treballar a partir dels seus interessos.

És per això que resulta interessant poder conèixer diferents estratègies metodològiques per treballar de manera inclusiva dins l'aula. Gràcies a aquestes ens permetran evitar les desigualtats entre els alumnes i alhora afavorir el seu aprenentatge.

* * *

A continuació en els propers apartats explicarem la part pràctica del treball. Primer de tot hem justificat la metodologia de recerca per deixar clar el tipus d'investigació que hem utilitzat i amb quin paradigma ens hem centrat. Seguidament trobem un recordatori dels objectius i les preguntes de recerca per poder donar-hi una resposta un cop finalitzat el procés. Pel que fa referència a l'estudi de cas primer hem explicat les característiques del centre on hem desenvolupat la investigació i després les característiques de l'alumne analitzat a nivell educatiu. A continuació hem descrit l'instrument vehicular de la investigació que ens ha permès obtenir informació a nivell de centre i familiar. Un cop recollida la informació hem explicat com hem portat a terme tot l'anàlisi de les dades juntament amb una mostra dels diferents anàlisis dels mestres, de l'equip directiu i de la família. Finalment a partir d'aquest anàlisi hem pogut extreure conclusions, donar resposta a les qüestions inicials i obtenir propostes de millora a partir de la investigació i la recerca realitzada dins el treball.

Estudi de cas

6 Algunes observacions sobre la metodologia que hem utilitzat en el treball de recerca

La metodologia utilitzada està en el disseny de la investigació qualitativa concretament en l'estudi de cas, amb l'objectiu d'analitzar la trajectòria educativa d'un infant amb altes capacitats per tal de conèixer i identificar el procés que s'ha seguit per atendre'l.

Sandín (2003, p. 276), defineix el concepte d'investigació qualitativa com:

És una activitat sistemàtica orientada a la comprensió en profunditat de fenòmens educatius i socials, a la transformació de pràctiques i escenaris socioeducatius, a la presa de decisions i també cap al descobriment i desenvolupament d'un esquema de coneixement.

Si en la recerca utilitzem la metodologia qualitativa, és amb l'objectiu d'analitzar la situació per tal de reflexionar sobre una pràctica educativa i elaborar una proposta de millora que permeti avançar el centre cap a la inclusió. Aquesta ens ha permès aproximar-nos a la realitat i viure-ho des d'un context natural.

Eisner (1998) esmenta que per utilitzar una metodologia qualitativa, hi ha d'haver els següents matisos comuns:

- Són estudis centrats en contextos específics.
- Els investigadors participen de la investigació i són l'instrument principal; filtren la realitat.
- Presenten una naturalesa interpretativa per doble motiu: d'una banda atribueixen significat al a situació que s'estudia, d'altra banda, la recollida d'informació està unida al procés de l'anàlisi.
- La importància de l'ús del llenguatge idoni.
- Prestar atenció als aspectes concrets.

Per la realització de l'estudi de cas ens vam centrar amb un paradigma interpretatiu, ja que la postura de l'investigador és subjectiva i hem de poder veure els diferents punts de vista de les mestres i de la família en concret que tracten amb aquest cas, per llavors poder extreure'n informació i conclusions. Sutton (1997) afirma que l'estudi de cas és un bon mètode a utilitzar quan es coneix poc el tema a investigar i es necessita informació externa a la teoria per treure'n conclusions. És per això que els investigadors cal que es familiaritzin amb la teoria abans de portar a terme l'estudi de cas (Sutton y Staw, 1995). D'aquesta manera ja parteixen d'una base de coneixement i alhora de fer la investigació poden enriquir-la d'informació externa a la teoria.

Tal i com hem esmentat, a nivell de metodologia ens hem centrat en un mètode qualitatiu, per tant es necessiten dades descriptives i rellevants per una millora i una ajuda pels docents i pares que es troben davant d'aquestes situacions. D'aquesta manera, podrem aprofundir la nostra recerca tot coneixent el seu entorn, família i escola.

7 Objectius de la recerca

Els objectius per la nostra recerca, tal i com hem explicat a l'inici del treball, també els hem tingut en compte per l'enfocament pràctic de la investigació. Aquest n'és un recordatori:

Les preguntes específiques de recerca són les següents:

- Quins són els motius més rellevants que fa que l'alumne amb altes capacitats, el qual gaudeix a priori, de tots els avantatges per realitzar un bon ensenyament, puguin generar dificultats a l'aula, en el seu sistema d'aprenentatge i inclús de tipus emocional?
- Què cal treballar per a una millora en la intervenció educativa a l'aula dins d'un emmarcament inclusiu, tenint en compte la situació social actual i del centre educatiu objecte d'anàlisi, amb una mirada de futur?

Objectius específics que es deriven de les preguntes són els següents:

- Aprofundir en el coneixement de la inclusió escolar, l'educació inclusiva i la intenció psicopedagògica des d'un enfocament inclusiu de l'alumnat amb altes capacitats.
- Analitzar un estudi de cas en relació a la trajectòria educativa d'un alumne amb altes capacitats i del centre, a partir de la construcció d'instruments d'anàlisi basats en les dimensions de l'Índex per la inclusió.
- Prendre decisions, a partir de l'anàlisi, que permetin fer avançar al centre cap a un enfocament inclusiu.

8 Característiques del centre i de l'alumne

En aquest apartat repassarem les característiques del centre on s'escolaritza l'infant i les característiques de la seva trajectòria educativa dins el mateix centre. Per portar a terme el nostre estudi de cas, la família de l'infant en qüestió ens ha obert portes per poder accedir al centre on s'escolaritza l'infant la qual en fem l'anàlisi. És per això que hem pogut conèixer les instal·lacions i l'entorn educatiu de l'alumne des d'una perspectiva real.

8.1 Característiques del centre

L'escola que ens hem centrat està ubicada a la comarca d'Osona. Segons la informació extreta del seu projecte educatiu de centre (PEC), l'escola es va posar en funcionament el curs 2004/2005. El centre consta de dues línies i algun curs està desdoblant en tres línies, ofereix ensenyament d'Educació Infantil i Primària (3 a 12 anys) .

És tracta d'una escola pública i té la intenció d'orientar les seves accions educatives a preservar i promoure la cultura, la llengua, els costums i les tradicions de Catalunya on s'assegura un tracte no discriminatori de les dues llengües oficials. Com a escola plural, es proposen incloure en els seus objectius educatius els valors humans de la solidaritat, el respecte i la cooperació. Volen ser respectuosos amb totes les creences i opcions religioses. L'escola està oberta a tot tipus d'alumnes i no es proposa cap mena de selecció del seu alumnat. S'assegura la no discriminació per raó de sexe, per motius de procedència, religiosos, polítics i de tipologia social o ètnica.

És una escola inclusiva, a més a més, forma part del Projecte Escoles Inclusives que va encaminat a organitzar les activitats d'aprenentatge de tal manera que tot l'alumnat participi i progressi a partir de les seves possibilitats.

Creuen que els aprenentatges han d'abastar tots els àmbits de la vida de l'alumne i promoure el creixement de la personalitat, la creativitat, els hàbits socials, els coneixements acadèmics i les habilitats artístiques. També estan

interessats a promoure en els alumnes hàbits saludables i actituds d'autoprotecció vers els perills i accidents.

Desitgen que els alumnes puguin sentir-se elements actius de la seva pròpia formació, expressant les seves idees i pensaments, partint de la curiositat i d'allò que els interressi, elaborant hipòtesis i arribant a les seves pròpies conclusions a partir del raonament i, si és el cas, de l'experimentació. Els agrada ser una escola del temps actual, amb interès per les noves tecnologies i les seves diverses aplicacions. Per això, les inclouen en el currículum des dels primers cursos, com la resta de matèries d'aprenentatge.

L'escola té interès a preservar el medi inculcant als alumnes actituds de protecció ambiental, de respecte vers la natura i de gestió dels recursos naturals. La tria dels residus, el reciclatge i la reutilització de materials també formen part de la seva proposta educativa.

Consideren important la participació de tots els sectors de la comunitat educativa en la presa de decisions, la gestió i les activitats del centre. Valoren l'escola com a punt de trobada i diàleg entre tots els sectors implicats en l'educació dels seus alumnes.

8.2 Característiques i trajectòria de l'alumne

Estem davant d'un cas de precocitat intel·lectual donat que l'infant té nou anys i, per tant, el seu nivell cognitiu encara no és estable, pot variar. Si aquest nivell cognitiu es manté al llarg dels anys (fins als 12-13 anys) llavors tot apunta que podrem dir que ens trobem davant d'un talent complex (talent acadèmic), ja que segons la recerca bibliogràfica i les entrevistes realitzades als mestres i família de l'infant, sembla ser que presenta aquest perfil d'altas capacitats.

Segons la recollida extreta a partir de les entrevistes a la família i a les mestres, l'infant abans de ser diagnosticat com a infant amb altes capacitats, ja presentava indicis en edats molt prematures. La família des de l'etapa de llar d'infants ja percebien certes diferències de la resta de companys a l'aula. El seu vocabulari era fluid, no li interessaven els jocs dels

seus iguals i gairebé sempre buscava conversa amb l'adult. Més endavant, fonts properes a l'infant i a la família juntament amb la mestra que tenia a P5 van alertar de la presència d'altres capacitats. Fins al moment cap mestra n'havia fet cap valoració. Llavors la mestra va decidir presentar una demanda a l'EAP per poder atendre l'infant dins l'aula, ja que s'avorria molt i cada dia abans d'entrar a l'escola els deia als seus pares que no hi volia anar.

Un cop a 1r de primària la mestra corresponent va decidir denegar la demanda de l'EAP justificant-se de la següent manera: "l'infant ja notarà un canvi de P5 a 1r". La família va confiar plenament amb la mestra i va cursar 1r de primària, però a mesura que avançava el curs van observar que la relació amb els altres companys/es de la classe progressivament empitjorava i que el nen s'avorria cada cop més. Els pares van decidir portar el seu fill al centre Guia de Barcelona perquè li fessin proves. Els resultats d'aquestes van ser que el nen presentava altes capacitats i disincronia emocional.

Als inicis de 2n de primària el nen continuava igual: avorrint-se a la classe. Les mestres van comentar a la família que no sabien com actuar, que necessitaven el dictamen del nen i un diagnòstic verídic dient que presentava altes capacitats per així poder parlar amb la psicopedagoga i amb els de l'EAP per a poder atendre'l. A mitjans de curs la família va acudir a un centre de Barcelona especialitzat en les altes capacitats anomenat Mentor, juntament amb l'informe del centre guia. Al centre des del primer moment van eliminar la idea que el nen presentés disincronia emocional, però sí que presentava altes capacitats. Aquí és on van encaminar la família donant suport a nivell d'escola i de casa.

A partir de l'observació i l'explicació de la família van veure que era un nen que no connectava amb els infants de la seva edat perquè tenia una manera de pensar diferent a ells. Per tant, la millor solució era que fes una acceleració parcial.

L'acceleració de curs o de matèria significa que l'alumne/a accedirà a un curs superior, per tant, això indica que ha superat els continguts que es treballen al curs corresponent i a l'edat en què es troba. L'acceleració de curs pot demanar-la el tutor a la mateixa escola, on llavors l'equip de mestres d'educació especial i l'EAP valorarà el cas. Si es considera idoni fer

l'acceleració de curs parcial o total, és necessari un informe conforme l'equip directiu, el psicopedagog/a, l'equip docent, i la família hi estan d'acord. A partir d'aquí l'alumne ja pot accedir a l'acceleració parcial o total de curs.

Amb aquesta acceleració parcial l'infant va cursar tres assignatures de 3r de primària. A partir d'aquí, l'infant es mostrava feliç, tenia ganes d'anar a l'escola i mantenia una bona relació amb els iguals. Professionals del centre Mentor van informar a la família que si funcionava l'acceleració parcial, la millor opció per a 3r de primària era fer una acceleració total a 4rt, és a dir, que es saltés tot el 3r curs. Per tant, si era la millor manera i l'infant estava feliç, la família no van dubtar en fer una acceleració total de curs.

Durant el 4t curs de primària l'infant es mostrava content, els companys el van acceptar com un company més tot i ser més petit que la resta, però a finals de 4t, la mestra va comentar a la família que era un nen que sobrepassava els continguts que ella explicava i no hi havia cap mestra capacitada per atendre'l el curs vinent. Després de la conversa, els pares van tornar al centre de Mentor van repetir les proves per tornar a fer una valoració del nen. Els resultats van sortir elevats amb un rendiment intel·lectual del 99% i la creativitat de 50% (el promig de qualsevol altre nen). Per tant, es va decidir recórrer altre cop a l'acceleració parcial a 5è.

Actualment cursa 5è amb una acceleració parcial a 6è. La mestra li proporciona treballs extres i a més a més, si ja coneix els continguts que es donen a l'aula, ell va completant el llibre de 6è. Amb aquesta metodologia el nen és feliç, se sent acceptat, però un cop acabat 5è, el següent curs que serà 6è se li farà petit. És per això que des de l'escola, la mateixa mestra ha comentat a la família que no es veu capaç de poder atendre'l a nivell de continguts, ja que ell ja sap gairebé més que la mestra. Per tant s'ha proposat una acceleració total de curs i de cara al curs vinent ja començarà 1r d'ESO. El centre d'especialització Mentor veuen que és la millor solució per el nen, tot i que saben els riscos i repercussions que pot comportar, a nivell de relacions socials, ja que és un nen de nou anys, amb companys de deu anys. El nen està informat de la seva acceleració total de curs i el canvi d'escola a l'institut i es mostra entusiasmada i amb ganes de començar.

8.3 Instruments de recollida i anàlisi de les dades

Per a la recollida de dades hem utilitzat l'entrevista com a eina vehicular de la recerca, per poder conèixer el cas de l'infant a fons. Com a tipus d'entrevista hem escollit l'entrevista semiestructurada ja que com el seu nom indica, l'investigador pot alternar preguntes estructurades amb preguntes espontànies que sorgeixen al moment. D'aquesta manera, permet aprofundir temes amb més precisió i alhora permet més llibertat i flexibilitat per obtenir informació. A més a més, amb la recerca el què volem és obtenir més informació de la que partim i enfocar-ho amb una metodologia qualitativa.

L'entrevista és una tècnica la qual l'investigador pretén obtenir informació de manera oral i personalitzada. La informació que s'obté vetlla dins l'entorn de la persona a través de les seves vivències, creences, actituds, opinions i valors envers la situació que s'està estudiant.

Segons Bingham i Moore (1973) uns dels autors més citats, defineixen l'entrevista com una: "conversación que se sostiene con un propósito definido y no por mera satisfacción de conversar". En el nostre cas, les diferents entrevistes realitzades, pel fet de ser preguntes de caràcter obert, han permès desencadenar altres temes en forma de conversa improvisada.

D'altre banda, Silva i Pelachano (1979), defineixen l'entrevista com una relació directa entre persones per via oral, on es plantegen una sèrie d'objectius clars per part de l'entrevistador, amb una assignació de papers diferencials entre l'entrevistador i l'entrevistat. Per la nostra recerca l'atenció i l'escolta cap a la persona entrevistada, ens ha servit de gran ajuda per obtenir informació.

Denzin i Lincoln (2005, p. 643) entenen l'entrevista com: "una conversa, és l'art de realitzar preguntes i escoltar respostes". Aquests dos autors centren l'entrevista amb l'acte comunicatiu donant èmfasi a la importància que té escoltar les respostes que són donades per l'entrevistat i la capacitat de formular una seqüència de preguntes.

8.4 Procediment per a l'anàlisi de les dades

El fet que el nostre objectiu sigui analitzar la trajectòria educativa d'un alumne en concret, el procediment utilitzat per la formulació de les preguntes dissenyades per l'entrevista, ens hem guiat a partir del document de l'Índex per a la Inclusió explicat a l'apartat 5.1 del marc teòric del treball. Aquest document consta de tres dimensions (A, B, C) on cadascuna fa èmfasi a uns aspectes en concert. Pel que fa referència a la dimensió A i B posa en context a la comunitat educativa i a nivell de centre, en canvi, dins la dimensió C està més enfocada a nivell de professorat.

Dins aquestes entrevistes dissenyades n'hi ha de tres tipologies diferents;

- Entrevista família
- Entrevista mestres
- Entrevista equip directiu

Pel que fa referència a l'entrevista de la família¹ en concret, enlloc de guiar-nos per l'Índex per la Inclusió ens hem guiat pel marc teòric del treball segons l'opinió dels experts. També voldríem comentar que un cop vam tenir feta l'entrevista aquesta va ser validada per un expert en altes capacitats. Deixant de banda que l'entrevista a la família del nen resulta més flexible, les preguntes són més properes a l'infant, a la seva família i a la trajectòria educativa que ha seguit fins al moment. En canvi, per formular les preguntes de l'entrevista per l'equip directiu i les mestres ens ha servit de gran ajuda poder consultar l'Índex per la Inclusió.

Per la realització de gairebé totes les entrevistes, hem entrevistat personalment a la mare de l'infant i a les cinc mestres corresponents segons el curs que l'han tutoritzat. És a dir, les mestres que va tenir a P3², P5³, 1r i 2n⁴ (mateixa mestra), 4t⁵ i l'actual de 5è⁶. Amb la mestra de P4 no hem pogut contactar, ja que no està al centre i no l'hem localitzat per cap via.

¹ Vegeu entrevista de la família dins l'annex a la pàgina 2.

² Vegeu entrevista mestra de P3, dins l'annex a la pàgina 12.

³ Vegeu entrevista mestra de P5, dins l'annex a la pàgina 16.

⁴ Vegeu entrevista mestra de 1r i 2n, dins l'annex a la pàgina 24.

⁵ Vegeu entrevista mestra de 4t, dins l'annex a la pàgina 32.

⁶ Vegeu entrevista mestra de 5è, dins l'annex a la pàgina 39.

Pel que fa l'entrevista a l'equip directiu⁷ s'ha enviat via correu electrònic per a poder agilitzar el procés.

Un cop realitzades les entrevistes i transcrites hem seguit un ordre per poder analitzar la informació detalladament. Primer de tot hem analitzat les entrevistes dels mestres, per fer-ho hem utilitzat un sistema de categories on ens ha permès realitzar un anàlisi descriptiu: analitzar la freqüència i el percentatge de les dades envers la opinió de cada mestra. Dins de cadascuna hem pogut fer una explicació de l'anàlisi obtingut de manera breu. Per tant, analitzar a partir de categories ens ha permès determinar amb quina freqüència es dona, el percentatge obtingut i la resposta educativa.

A continuació, per poder obtenir informació comuna de les entrevistes realitzades, hem optat per el mètode d'anàlisi a partir de la triangulació de dades entre l'equip directiu, la família i les mestres. A més a més, també hem analitzat la part no comuna de les diferents entrevistes per obtenir informació de caire individual.

La triangulació ens permet analitzar les opinions i creences comunes extretes de les entrevistes, per tal de poder observar si hi ha coincidències entre l'escola, la família i les mestres. Per fer-ho ens hem marcat una sèrie d'ítems vinculats dins el marc teòric del treball, per poder extreure'n conclusions i poder donar resposta a les qüestions inicials de la recerca.

Els següents ítems comuns són:

- Inclusió
- Atenció a la diversitat
- Suports del centre i serveis externs
- Relació infant, família i escola
- Necessitats Educatives Especials⁸

Finalment, amb tota la informació obtinguda a partir del buidatge de les entrevistes hem pogut obtenir informació per a poder fer una anàlisi de les dades.

⁷ Vegeu entrevista de l'equip directiu del centre, dins l'annex a la pàgina 47.

⁸ Quan ens referim a "Necessitats Educatives Especials", també utilitzem el terme "Barreres per a l'aprenentatge".

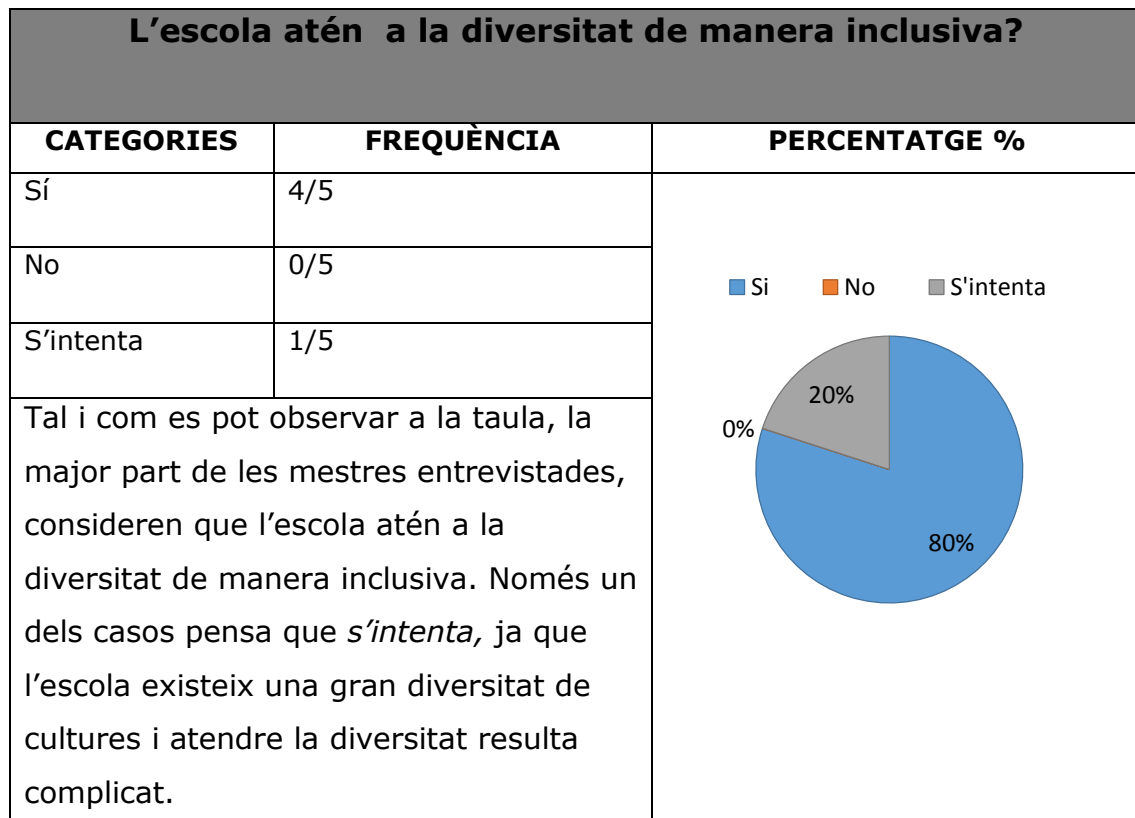
8.5 Anàlisi de les dades

Pel que fa referència a l'obtenció de dades de caire individual, si ens centrem en el nostre estudi de cas, hem pogut observar diferents visions:

- Anàlisi de les entrevistes de les mestres
- Anàlisi de l'entrevista de l'equip directiu
- Anàlisi de l'entrevista de la família

8.5.1 Anàlisi de les entrevistes de les mestres

Per analitzar les dades obtingudes de les entrevistes dels mestres hem tingut en compte la freqüència i el percentatge, per així poder observar els resultats de cada pregunta de manera visual. Més concretament, les mestres que ens han contestat les entrevistes tal i com hem explicat anteriorment han estat les mestres/tutores que ha tingut l'alumne durant la seva trajectòria educativa al centre. L'elecció de realitzar les entrevistes a les mestres que han sigut tutores, ens ha permès obtenir més informació a nivell d'aula, de relació amb la família, d'actuació i intervenció per atendre la diversitat.

S'utilitzen de forma sistemàtica i regular mètodes d'aprenentatge cooperatiu?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	5/5	<p>■ Si ■ No ■ Depèn de l'àrea</p> <p>0%</p> <p>100%</p>
No	0/5	
Depèn de l'àrea	0/5	
<p>A partir de les dades extretes es pot observar que s'utilitzen mètodes d'aprenentatge cooperatiu dins l'escola des de P3 fins a 6è. A nivell d'aula, la mestra utilitza l'aprenentatge cooperatiu segons l'assignatura.</p>		

Generalment, el criteri utilitzat per organitzar els grups dins l'aula és el principi de màxima heterogeneïtat a nivell intel·lectual, de gènere o cultural?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	3/5	<p>■ Si ■ No ■ Poques vegades</p> <p>0%</p> <p>60%</p> <p>40%</p> <p>0%</p>
No	0/5	
Poques vegades	2/5	
<p>La majoria de mestres a l'hora d'organitzar grups té en compte que siguin heterogenis. En canvi es pot observar que d'altres ho fan pocs cops ja que depèn de l'àrea que treballen els separen segons les capacitats.</p>		

El professorat és conscient que l'aprenentatge cooperatiu és una manera efectiva d'aprendre?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	3/5	<p>■ Si ■ No ■ Depèn del professor</p> <p>60% 40% 0%</p>
No	0/5	
Depèn del professor	2/5	
Per a tres mestres, l'aprenentatge cooperatiu és una manera afectiva per aprendre perquè és una bona forma d'atendre la diversitat de l'aula ja que així aprenen uns dels altres. En canvi, per a dues mestres pensen que és un bon mètode per segons quines àrees.		

El professorat es reuneix per resoldre problemes conjuntament quan el progrés d'un alumne o d'un grup és un motiu de preocupació?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	2/5	<p>■ Si ■ No ■ Poques vegades</p> <p>40% 60% 0%</p>
No	0/5	
Poques vegades	3/5	
Segons les dades obtingudes, el professorat poques vegades es reuneix per resoldre problemes conjuntament, però tot i així, quan resulta necessari molts d'ells es recolzen amb el seu paral·lel de curs o bé en les reunions de cicle. Tanmateix, en casos concrets tenen el recolzament de la mestra d'educació especial.		

Es manté relació entre infant, família i escola?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	3/5	<p>■ Si ■ No ■ S'intenta</p> <p>60% 40% 0%</p>
No	0/5	
S'intenta	2/5	
<p>A partir de l'anàlisi es pot observar que es manté una bona relació entre infant, família i escola. Tot i així, dues de les mestres consideren que moltes vegades hi ha famílies que ho dificulten. És per això que al no haver-hi una comunicació ni un interès envers la família, no es poden facilitar recursos ni suports.</p>		

Es mostra a les famílies formes de donar suport al treball escolar dels seus fills a casa?		
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	4/5	<p>■ Si ■ No ■ Depèn si la família ho permet</p> <p>80% 20% 0%</p>
No	0/5	
Depèn si la família ho permet	1/5	
<p>Tal i com es pot veure, majoritàriament es dona suport a les famílies sempre i quan es necessiti. Hi ha algun cas excepcional que la família no s'interessa per el suport i això porta repercussions per mantenir una bona comunicació entre família i escola.</p>		

El professorat coneix els recursos que s'han donat al centre per donar suport a l'alumnat que presenta necessitats educatives especials?

CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	2/5	<p>■ Si ■ No ■ Poc</p> <p>40% 0% 60%</p>
No	0/5	
Poc	3/5	
<p>Tal i com es pot observar els mestres coneixen poc els recursos envers l'alumnat que presenta necessitats educatives especials. Tot i així, molts d'ells recorren a la mestra d'educació especial perquè els faciliti recursos i/o estratègies.</p>		

Tens/tenies coneixements en el tema de les altes capacitats?

CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	0/5	<p>■ Si ■ No ■ Poc</p> <p>0% 0% 40% 60%</p>
No	2/5	
Poc	3/5	
<p>Segons els resultats de l'anàlisi, a nivell general les altes capacitats resulten un tema desconegut per la majoria dels docents. Així doncs a partir de tenir un alumne amb aquestes característiques es van informar per poder atendre'l millor.</p>		

Quins indicadors presentava l'alumne per a donar a pensar que tenia altes capacitats?		
CATEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Cap	0/5	<p>■ Cap ■ Maduresa ■ Alt rendiment acadèmic</p> <p>0% 40% 60%</p>
Maduresa	2/5	
Alt rendiment acadèmic	3/5	
<p>Segons les dades obtingues, es pot observar que l'infant ja destacava/destaca en quan a maduresa i rendiment acadèmic. Per tant abans de ser diagnosticat, durant l'etapa d'infantil, l'infant ja presentava indicis d'altres capacitats segons les mestres. Un cop diagnosticat, seguia adoptant aquests conductes.</p>		

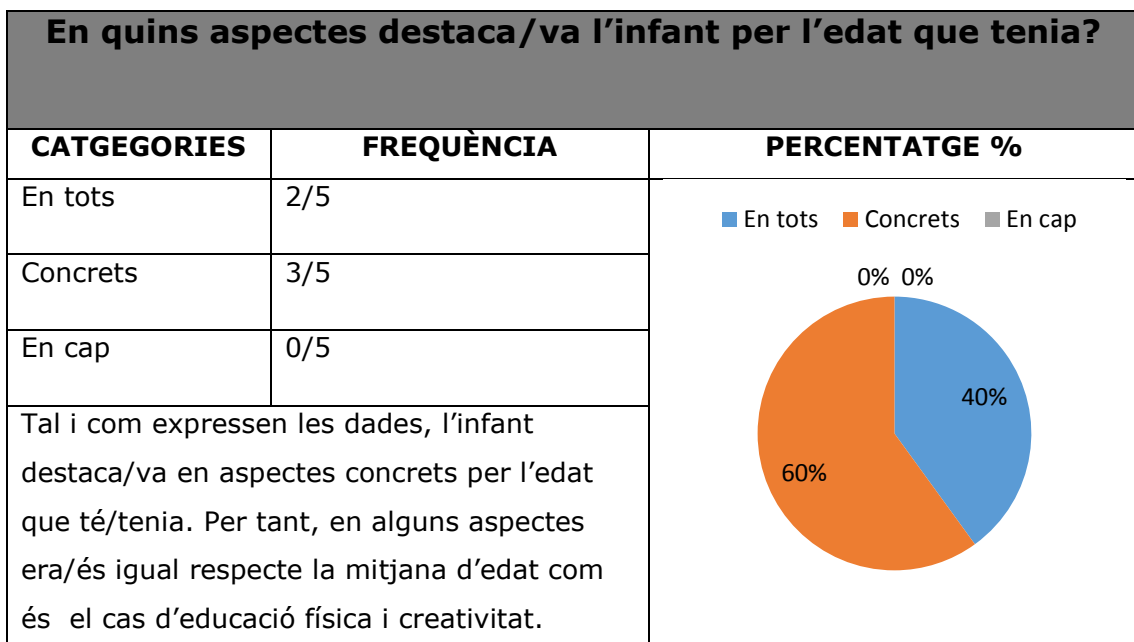
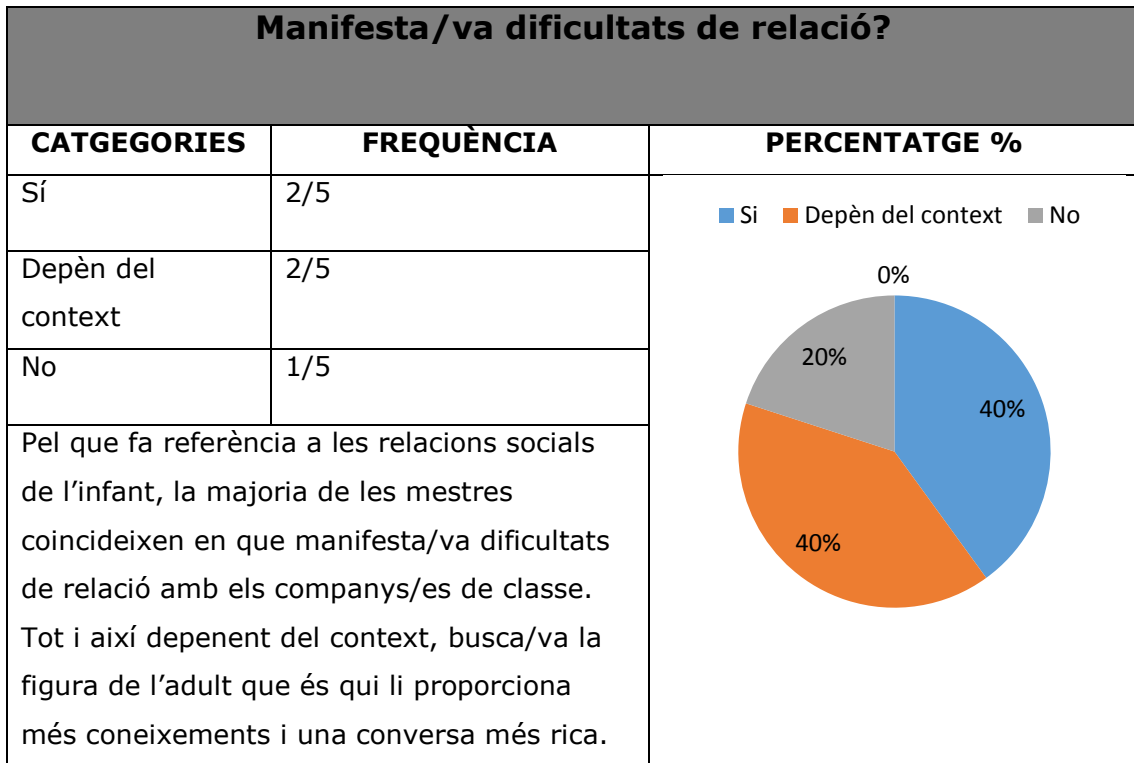
Vas consultar la situació a l'equip de mestres abans de comunicar-ho a la família?		
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	1/5	<p>■ Si ■ No ■ Ja venia diagnosticat</p> <p>20% 40% 40%</p>
No	2/5	
Ja venia diagnosticat	2/5	
<p>Segons les dades obtingudes, es pot observar que només una mestra (P5) va consultar la situació a l'equip directiu. Pel que fa referència a la resta, o bé venia diagnosticat o no ho van haver de comunicar a la família ja que encara no hi havia un diagnòstic clar.</p>		

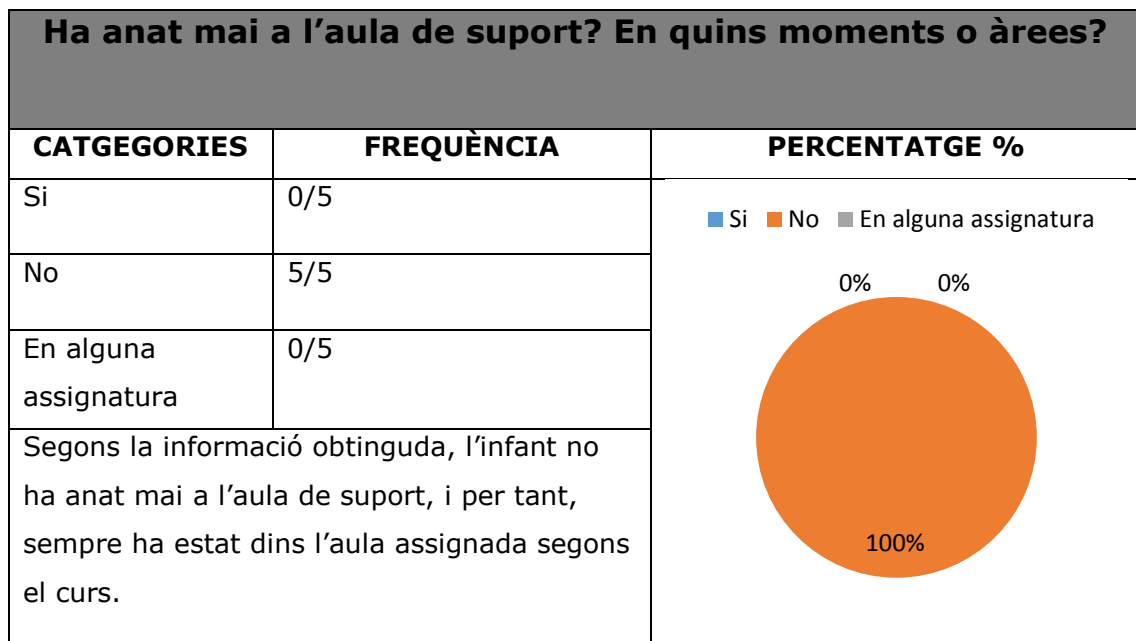
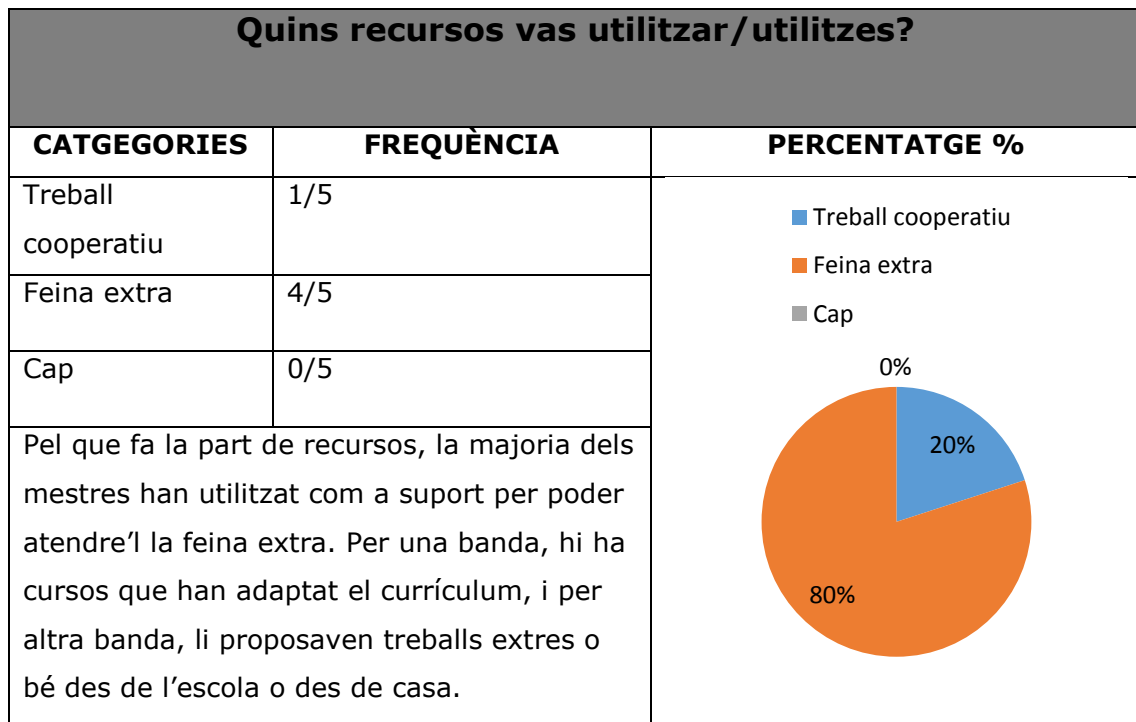
Quina informació tenies sobre les característiques i les alternatives d'intervenció cap a un infant amb altes capacitats?

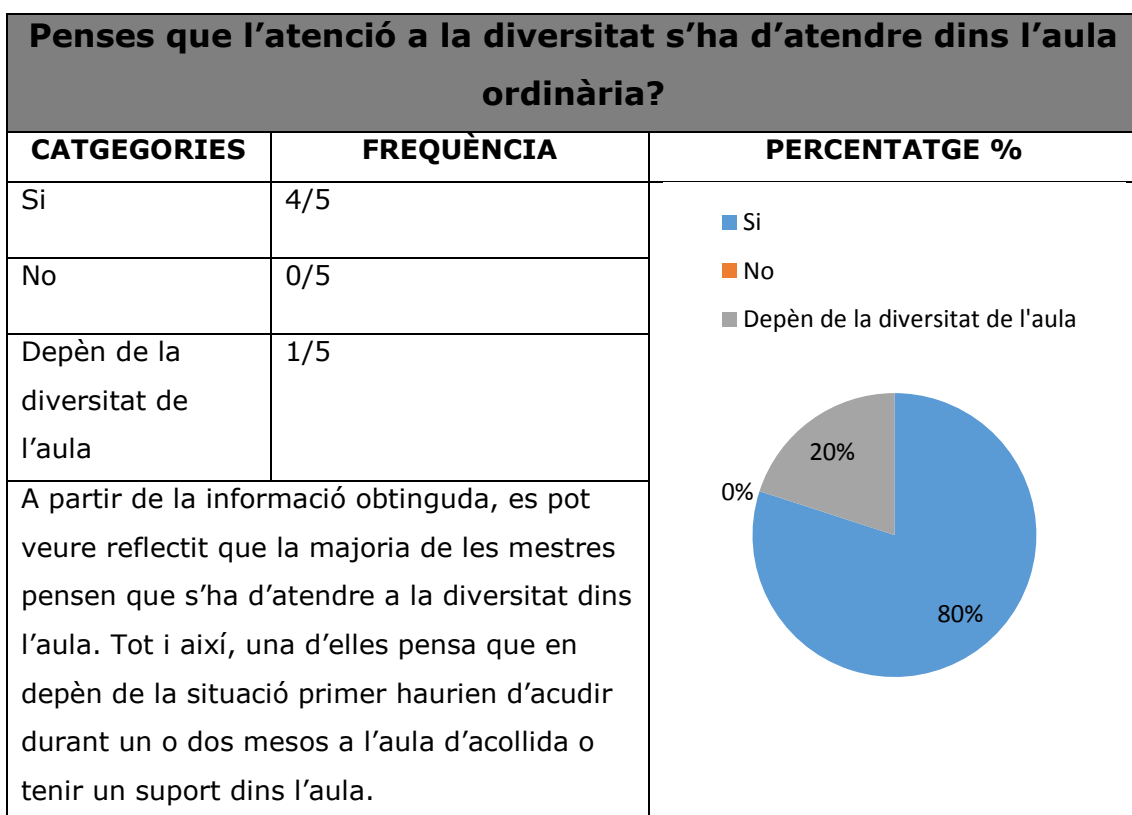
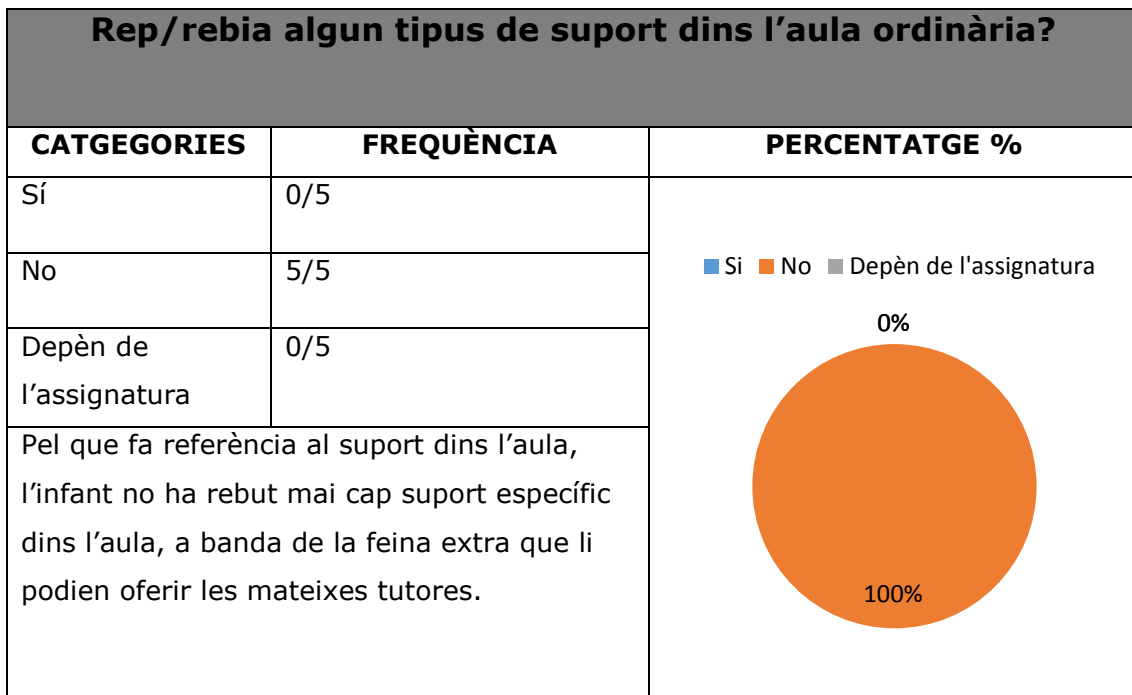
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Cap	4/5	<p>■ Cap ■ Les bàsiques ■ Ja ho coneixia</p> <p>0% 0%</p> <p>20%</p> <p>80%</p>
Les bàsiques	1/5	
Ja ho coneixia	0/5	
<p>A partir de les dades queda reflectit que les mestres desconeixen recursos i suports per actuar i atendre aquest tipus d'infants. Moltes d'elles, per poder donar resposta a l'alumne es van informar prèviament, ja que només tenen coneixements i formació per atendre infants amb dificultats d'aprenentatge.</p>		

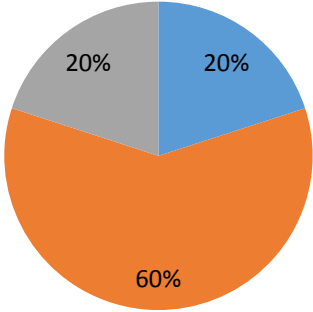
**Recordes la conducta que adopta/va l'infant dins l'aula?
Recordes alguna anècdota o situació?**

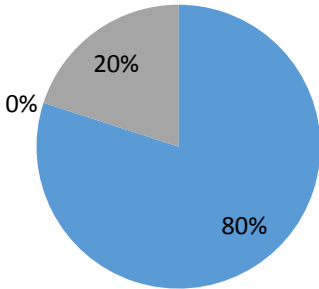
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Tristesa	1/5	<p>■ Tristesa ■ Avorriment ■ Felicitat ■ Maduresa</p> <p>20%</p> <p>20%</p> <p>20%</p> <p>40%</p>
Avorriment	1/5	
Felicitat	2/5	
Maduresa	1/5	
<p>Segons les dades analitzades, podem veure que existeixen diferents categories que adoptava l'infant en un passat. Durant els dos últims anys, es mostra feliç i content dins l'aula.</p>		

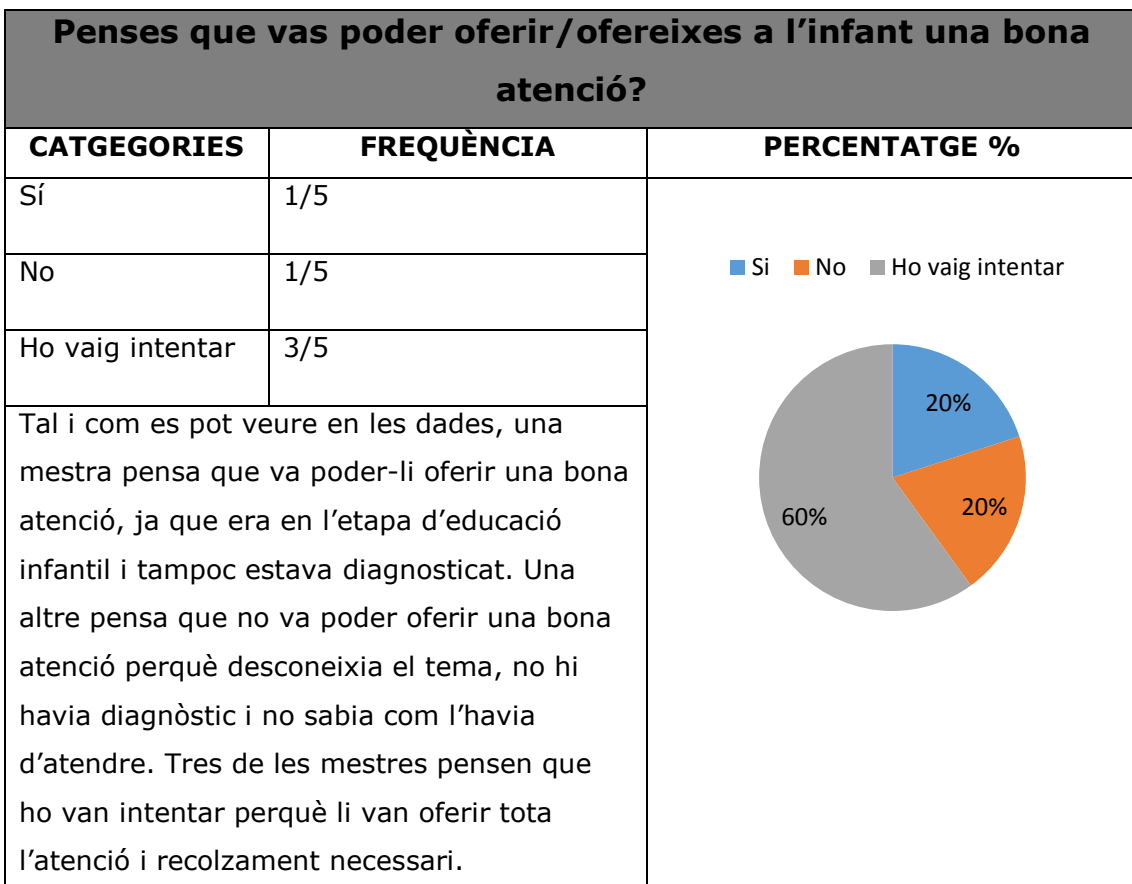
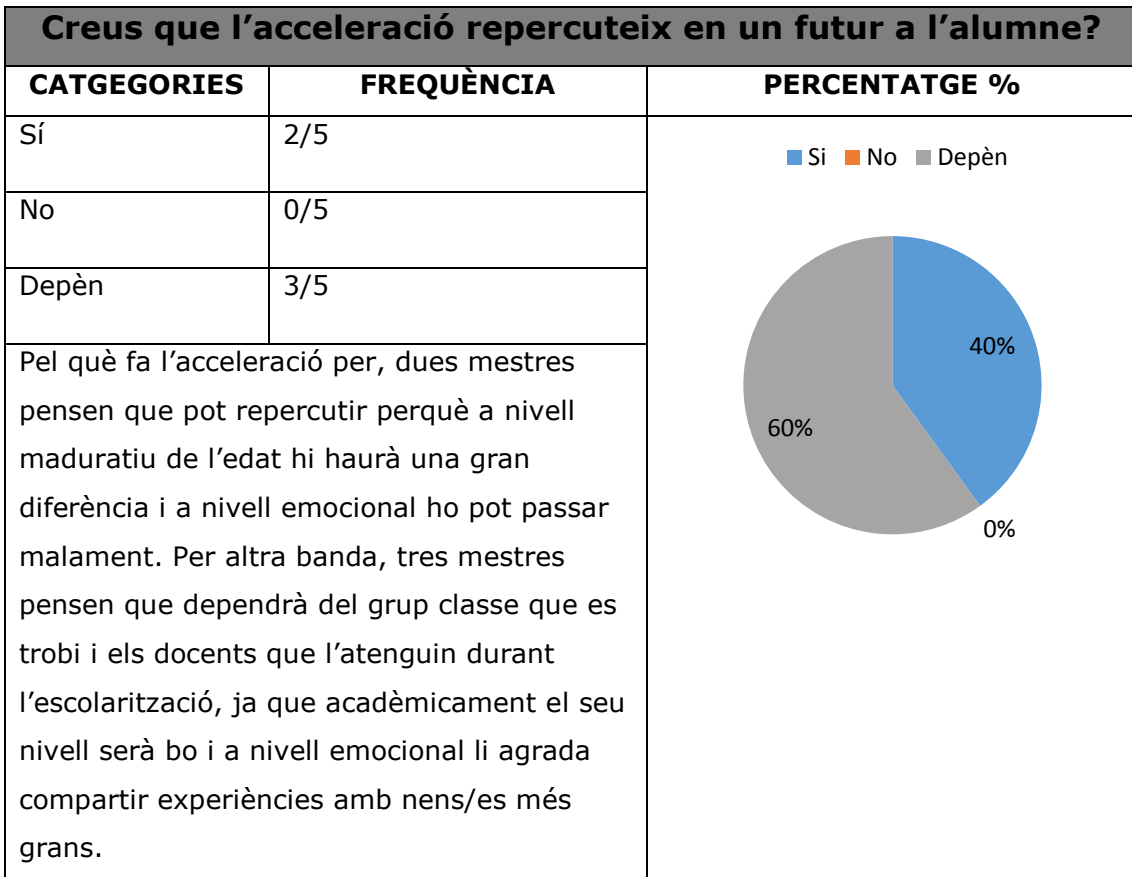

Com gestiones/aves l'aula per tal de no crear desigualtats entre els alumnes?		
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Ampliant el grau de dificultat	1/5	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ampliant el grau de dificultat ■ Treballs extres ■ Grups cooperatius
Treballs extres	3/5	
Grups cooperatius	1/5	
<p>Per gestionar l'aula sense crear desigualtats entre alumnes i poder atendre l'infant amb altes capacitats, la majoria de les mestres utilitzaven feina extra a la programació d'aula. Una d'elles, va optar des de l'inici realitzar treballs extres voluntaris per pujar nota. Per altre banda, les mestres d'educació infantil van optar o bé ampliant el grau de dificultat de les activitats o bé realitzar grups cooperatius.</p>		

Penses que és un bon mètode l'acceleració parcial o total de curs en aquest tipus d'infants?		
CATGEGORIES	FREQUÈNCIA	PERCENTATGE %
Sí	4/5	<ul style="list-style-type: none"> ■ Si ■ No ■ Depèn de la diversitat de l'aula
No	0/5	
Depèn	1/5	
<p>A partir de la informació obtinguda, es pot veure reflectit que la majoria de les mestres pensen que s'ha d'atendre a la diversitat dins l'aula. Tot i així, una d'elles pensa que en depèn de la situació primer haurien d'acudir durant un o dos mesos a l'aula d'acollida o tenir un suport dins l'aula.</p>		

8.5.2 Anàlisi de l'entrevista de l'equip directiu

Per tal d'analitzar aquesta entrevista estructurada, hem tingut en compte aquelles respostes que clarament fan referència a pràctiques educatives inclusives i aquelles que no, tenint en compte les aportacions de les dimensions A i B de l'Índex per la Inclusió.

Per una banda, referent a les pràctiques inclusives, tal com ens han retornat l'entrevista via e-mail ens diuen que l'escola atén de manera inclusiva a la diversitat d'alumnat acollint tot tipus de nens i nenes, fins i tot els que presenten una discapacitat i els que hi són de manera temporal. Aquesta idea queda reflectida també dins el seu projecte educatiu de centre (PEC), la qual descriu l'escola com a centre inclusiu, encaminat a poder oferir aprenentatges per a tot l'alumnat i un progrés a partir de les seves possibilitats.

Per poder treballar a partir de metodologies inclusives segons ens diuen es basen treballant a través de grups cooperatius de forma sistemàtica en diferents assignatures, per introduir millores pedagògiques. D'aquesta manera els alumnes col·laboren i s'ajuden entre ells podent treballar dins el grup establert.

Per tant, segons l'equip directiu entenen la inclusió com un procés efectiu per generar participació i ajuda entre els alumnes que presentin o no dificultats d'aprenentatge o bé un alt rendiment acadèmic, com en el cas de l'alumne analitzat amb altes capacitats. Fent referència als alumnes amb barreres per l'aprenentatge, l'escola comparteix una visió pedagògica per la identificació d'aquest tipus d'alumnat proporcionant un suport intern segons les necessitats de cadascun. Per tant, tots els professionals dels centre consideren que és responsabilitat seva de proporcionar aquest suport fent adaptacions curriculars per evitar límits en l'aprenentatge d'aquets alumnes, com també evitar l'ús d'etiquetes o comparacions entre els alumnes ordinaris amb els alumnes que presenten algun tipus de dificultat en l'aprenentatge.

Pel que fa referència als serveis externs compten amb l'ajuda de suports com: EAP, SEDEC, logopèdia...entre d'altres, la qual els faciliten més recursos específics per a cada alumne amb en concret. Tot i així, aquests suports sempre intervenen per els alumnes que ho necessiten dins l'horari escolar.

Per altra banda, referent a les pràctiques no inclusives i en contradicció, l'escola veu la diversitat d'alumnat en segons quins moments com una dificultat enlloc d'un recurs ric per incentivar l'aprenentatge. Es justifiquen dient que des del departament es noten mancats de recursos per atendre aquesta diversitat i per aquesta raó a vegades resulta una dificultat. Un dels recursos que utilitzen per atendre aquest tipus d'alumnat és recórrer a l'exclusió de la seva aula per anar a l'aula de suport. Per tant, en depèn de quines àrees reben una educació diferent a la resta dels companys. Un altre aspecte de caire no inclusiu és el mètode que utilitzen per organitzar grups dins l'aula, ja que segons l'equip directiu esmenta que el criteri de l'heterogeneïtat entre alumnes, no és el criteri bàsic en que es basen per a construir els grups, sinó que les barreges d'agrupaments es fan pensades des de l'escola, però que en diverses ocasions no són heterogènies, ja que hi ha infants molt diversos i s'han d'adaptar segons els seus nivells, capacitats, interessos, entre d'altres.

Per tant, segons l'anàlisi de l'entrevista a l'equip directiu del centre segons la informació recollida es poden veure diferents perspectives, com entenen i actuen per poder atendre tot l'alumnat i el seu funcionament com a centre.

8.5.3 Anàlisi de l'entrevista de la família

Per tal d'analitzar aquesta entrevista, hem tingut en compte la perspectiva de la família envers l'educació rebuda del seu fill. Segons els pares de l'alumne l'escola és inclusiva, ja que atén tot tipus d'alumnat amb diferents característiques. En el cas del seu fill amb altes capacitats, abans i després de ser diagnosticat, l'escola s'ha adaptat a l'alumne i han pogut donar resposta a les necessitats educatives que presenta.

La família per abordar la situació ha rebut bona part de suport extern del centre Mentor de Barcelona, les quals els ha proporcionat les diferents vies d'actuació educativa per a poder actuar dins el centre. L'EAP juntament amb el suport intern de l'escola han pogut treballar per poder oferir una educació a l'infant, ja que els han donat totes les facilitats a l'hora de realitzar l'acceleració parcial i total de l'alumne.

Per tant, segons la família estan satisfets amb la resposta del centre i en les adaptacions que han pogut fer dins la trajectòria educativa dels seu fill, ja que pensen que el tipus d'escolarització és molt important. En aquest cas, ha estat una pràctica de caràcter inclusiu, perquè l'alumne ha estat inclòs sempre dins l'aula i no ha anat mai a cap aula de suport. Tot i que els van proposar que l'infant anés a l'aula d'educació especial a cursar matèries de més dificultat, la família va preferir que no.

No obstant això i en contradicció, la família esmenta que a nivell de recursos els mestres no estan preparats per atendre els alumnes amb altes capacitats i que molts d'ells desconeixen el tema i en molts casos no saben com actuar dins l'aula. A més a més, la metodologia utilitzada per atendre el seu fill potser no està sent la més adequada per l'alumne, a causa de la poca preparació a nivell de mestres i psicopedagogs en el tema de les altes capacitats.

La família creu que la millor resposta educativa per el seu fill és l'acceleració de curs parcial o total. D'aquesta manera el nen se sent comprès i es mostra feliç per anar a l'escola. Des del centre Mentor són qui han assessorat, guiat i han decidit tots els tràmits de l'acceleració ja que creuen que segons les característiques de l'infant i el seu alt rendiment acadèmic, la millor solució és l'acceleració.

Segons la família perquè el criteri d'acceleració doni bons resultats, s'ha de tenir en compte la metodologia que utilitza el professor dins l'aula amb tot el grup classe, evitant crear diferències entre l'alumne amb altes capacitats i la resta de l'alumnat. Si ho gestiona bé, cap alumne se sentirà exclòs ni diferent.

Per tant, amb l'entrevista realitzada a la família també ens ha permès obtenir informació des d'una perspectiva més propera, entenent l'atenció i la informació rebuda cap al seu fill.

9 Resultats i propostes de millora

9.1 Resultats

Tal com hem comentat anteriorment hem utilitzat la triangulació de les dades per tal d'arribar a uns resultats. Aquest mètode l'hem realitzat tenint en compte les aportacions de l'equip directiu, les mestres i la família a partir de l'anàlisi de les diferents entrevistes. A continuació presentem els resultats obtinguts la qual fan referència a l'alumne en concret i a la resta dels alumnes.

A partir de l'anàlisi de les dades hem pogut observar que el centre tant les mestres, com la família i l'equip directiu atén a la diversitat de manera inclusiva, ja que acullen alumnes amb característiques diferents dins l'aula ordinària per donar resposta a la diversitat d'alumnat existent sense crear desigualtats. Tot i així cal esmentar que segons l'equip directiu i alguna de les mestres entrevistades comenten que atendre a la diversitat dins l'aula resulta complicat per falta de recursos, ja que segons diuen, existeixen diferents nivells, cultures i característiques que en ocasions resulta complicat poder atendre a tot l'alumnat. És per això que en diferents moments acullen aquest tipus d'alumnat a una aula de suport per oferir l'atenció necessària. Referent al nostre cas, l'alumne no ha rebut mai cap suport fora l'aula, el que se li ha proporcionat sempre ha estat dins l'aula.

Per poder atendre aquesta diversitat hem observat que la metodologia que utilitzen tenint en compte l'Índex per a la Inclusió és inclusiva, ja que es basen amb la metodologia del treball cooperatiu, d'aquesta manera els alumnes comparteixen els seus aprenentatges amb una participació i un compromís a partir de grups reduïts i heterogenis. Quan ens referim al terme "heterogeni" volem dir grups mixtes, de diferents nivells intel·lectuals, d'interessos, culturals... que permetin un equilibri durant el procés d'aprenentatge. Tot i així aquestes aportacions semblen a ser que l'escola promou una educació inclusiva, però a partir de l'anàlisi hem pogut observar que hi ha diferents maneres de treballar a l'aula, que resulten ser dubtoses en el moment de prendre mesures inclusives. Segons l'equip directiu i alguna de les mestres diuen que no és el criteri que utilitzen per crear els

agrupaments, ja que moltes vegades resulta més complicat i prefereixen fer grups homogenis, és a dir, segons el nivell, les capacitats, per interessos o necessitats dels alumnes. Per tant, això no és proporcionar una educació inclusiva amb igualtat d'oportunitats per a tots els alumnes, sinó que és una selecció segons capacitats i interessos de l'alumnat. Aquest fet ve donat, segons diuen, per no interferir l'aprenentatge dels alumnes que tenen més bon rendiment amb els que en tenen menys. És per això, que centrar-se en una única metodologia de treball moltes vegades posa barreres i limita en l'avançament de l'aprenentatge. La combinació de diferents metodologies permet donar una bona resposta educativa i atendre els alumnes segons les necessitats que presenten.

Si ens centrem en el cas dels alumnes que presenten barreres per a l'aprenentatge, segons les dades obtingudes de la família, del centre i dels mestres, coincideixen en que l'escola rep suport tan de professionals interns del centre, com de professionals de serveis externs. Això permet donar resposta en els alumnes amb més necessitats i a més a més, guiar el procés d'intervenció dels docents del centre per poder accedir als recursos específics per a cada alumne. Pel que fa referència al nostre anàlisi de l'alumne en concret, segons les mestres, el suport que rep i ha rebut dins l'aula és "feina extra" proporcionada per la tutora corresponent del curs. Per tant, l'alumne està present a dins l'aula però en molts moments fa feina diferent a la resta dels seus companys. És per això que les decisions preses per atendre'l no són de caire inclusiu, ja que aquest alumne segons la seva trajectòria educativa ha estat accelerat de curs en dues ocasions de manera parcial i total. Resulta una mica contradictori perquè si diuen que atenen a la diversitat i en aquest cas l'han accelerat de curs en diferents ocasions, no és un ensenyament inclusiu.

El que provoca l'acceleració és una exclusió de l'alumne envers als infants de la seva edat pel fet de tenir un alt rendiment acadèmic. Per tant, accelerant de curs només acompanya a l'alumne a nivell acadèmic i pel que fa a nivell social i emocional no es té en compte, ja que tal i com s'ha dit anteriorment, són infants que no adopten comportaments negatius o distorsions al grup classe. Per tant, són aspectes a tenir en compte a l'hora de prendre decisions,

ja que hi ha altres recursos i/o estratègies per oferir un bon ensenyament i aprenentatge en aquest tipus d'alumnes dins el grup classe que els pertoca.

Hem pogut observar també que, a nivell de centre i de docència, no es té cap tipus de formació ni de recursos per poder atendre els nens amb altes capacitats. Segons les entrevistes a les mestres ha estat un tema difícil de gestionar per la desconeixença i les actuacions que havien de seguir per poder donar resposta a l'alumne. A més a més, moltes d'elles han coincidit en que van perdudes i no saben com atendre'l. Tot i buscar informació, en molts casos no saben com abordar les situacions. Cal dir, que la família pel seu compte s'ha informat, ha buscat solucions inclús per a donar suport als mestres/tutors que han tingut el seu fill a l'aula. Tal com s'ha pogut veure, des del centre no es dóna importància al fet que els infants hagin de fer el curs que els i pertoca segons la seva edat cronològica.

Per altra banda, hem observat que tenen en compte la relació que s'estableix entre infant, família i escola. D'aquesta manera permet mantenir un vincle per poder oferir un procés d'ensenyament i aprenentatge beneficiós per a tots els alumnes. Així doncs, els mestres poden facilitar recursos, estratègies i mètodes d'ensenyament per donar una ajuda a les famílies, creant un ambient de confiança. En el nostre cas, tant a nivell de centre com la mestra que ha tutoritzat a l'alumne cada curs, han mantingut i mantenen una relació recíproca amb la família de l'alumne, sempre han estat informats de nous canvis, d'estratègies per oferir al nen, possibles conductes (negatives) i com solucionar-les a partir de propostes d'aprenentatges. Tot i així, tal com hem esmentat, les mestres desconeixen el tema i en varies ocasions la família, a partir de la informació rebuda de serveis externs, és qui transmet la informació a les mestres.

Després de l'anàlisi obtingut hem pogut extreure la conclusió que la pràctica educativa de l'escola analitzada no és del tot inclusiva. Tot i així hi ha punts a favor de la inclusió, ja que des de l'escola volen millorar la integració de l'alumnat, en el cas de les mestres treballen en equip, compartint idees i dubtes que apareixen durant el procés d'ensenyament aprenentatge dels alumnes. La família pot participar activament en el procés educatiu i en el cas de l'alumne en qüestió sempre ha estat i està acollit dins l'aula ordinària desenvolupant els seus aprenentatges. Per tant si ens centrem en el cas de

l'alumne analitzat, des de la basant inclusiva pensem que hi ha aspectes a millorar per a poder atendre'l.

A partir de la recerca i l'anàlisi realitzat de l'estudi de cas d'un infant amb altes capacitats, hem trobat oportú finalitzar el treball amb aquest apartat de propostes de millora, per donar resposta als objectius i a les qüestions inicials. Pensem que si ens centrem amb un paradigma inclusiu hi ha diferents aspectes en relació a l'estudi de cas que no ho són.

9.2 Propostes de millora

Si ens fixem amb la trajectòria educativa de l'alumne, el primer tema que s'oposa amb la visió inclusiva és l'acceleració de curs. Aquest aspecte pensem que des del centre no han tingut en compte una mirada inclusiva, potser per desconeixença, ja que amb l'acceleració parcial o total de curs el que provoquen és l'exclusió de l'alumne de la classe on li pertocaria estar. Pensem que més que voler excloure a l'infant de la seva aula, el pensament de les mestres, la família i l'equip directiu és el de buscar la felicitat del nen i poder veure'l content amb els seus aprenentatges.

Aquest infant presenta Necessitats Educatives Especials i des de l'escola sembla a ser que no mantenen aquest punt de vista, sinó que al ser un alumne "brillant" que no comporta dificultats a nivell acadèmic, fa pensar que no necessita cap atenció ni ajuda. El tema de l'acceleració pensem que crea una desigualtat, ja que acadèmicament l'alumne té un alt rendiment, però a nivell emocional i de relacions presenta certes dificultats. Per tant el centre cau en una equivocació a l'hora d'accelerar l'infant de curs i s'ha d'anar molt en compte en crear aquest tipus de desigualtats.

Pel que fa a la família, el tema de l'acceleració és un tema delicat. En gran part també entenem la postura de la família ja que ells prefereixen veure el seu fill content, però en una classe que sigui del seu nivell. Per la família tenir un fill amb altes capacitats no ha estat fàcil perquè amb la incertesa i la desconeixença en general que en té la societat i la docència, es troben poc guiats en el procés educatiu del seu fill. Han tingut un bon suport de l'equip de Barcelona Mentor on els han assessorat per poder atendre el seu fill a

l'entorn familiar i educatiu. Tot i així, tornant a una mirada inclusiva, la decisió presa envers la trajectòria de l'alumne no està sent de caire inclusiu. Per tant pensem que s'haurien de poder trobar recursos i fonts de motivació perquè l'alumne pogués estar el curs corresponent estan atès dins l'aula, entenent la diversitat d'alumnat.

A partir doncs de la nostra recerca i l'anàlisi d'aquest alumne hem pogut extreure conclusions a nivell inclusiu per a poder atendre i donar resposta a aquest tipus d'alumnat amb Necessitats Educatives Especials. Algunes de les propostes de millora són les següents:

- Tenir més recursos a les aules per evitar el procés d'acceleració dels infants amb altes capacitats.
- Personal de suport dins l'aula on pogués enriquir el currículum de l'alumne per tal de no crear desigualtats i que aquest faci feines diferents a la resta de companys.
- Proporcionar més informació a les famílies sobre què suposa l'educació inclusiva. Quan es parla d'educació inclusiva no només es parla de continguts sinó també de millorar la relació entre els alumnes, que sàpiguen que els alumnes amb altes capacitats també son alumnes amb necessitats educatives especials.

Per tant, com a conclusió general pensem que s'ha de conèixer aquest tipus d'alumnes, disposar d'una informació necessària i d'uns recursos per poder atendre'ls. Són alumnes que requereixen atenció encara que sembli el contrari. La millor resposta per aquest tipus d'alumnat és poder oferir una educació inclusiva, ja que estarà inclòs dins l'aula, compartirà, jugarà i aprendrà el costat dels infants de la seva edat.

10 Conclusions i perspectives de futur

A partir de la realització de la recerca i l'anàlisi del treball, ens ha servit, primer de tot, per aprofundir en el tema de les altes capacitats perquè per a nosaltres era un tema desconegut que durant la trajectòria universitària no hi hem incidit. Ens hem adonat que el tema de les altes capacitats és un tema extens i resulta a ser també desconegut a nivell de societat i concretament a nivell de docència. Per tant és un tema que per tractar-lo amb constància i d'una manera correcta per donar resposta a aquest tipus d'alumnat, és necessari conèixer el tema, tenir recursos i utilitzar estratègies per afavorir l'aprenentatge.

A nivell de continguts hem pogut ampliar el coneixement sobre l'atenció a la diversitat i el model educatiu inclusiu actual, els quals ens ha permès veure que no totes les escoles ho compleixen ja sigui per la falta de recursos o per la falta d'informació per part del centre. Ens hem adonat que no és tan fàcil implementar la inclusió a l'escola, ja que aquest concepte avarca molts aspectes. En primer lloc, si es desconeix el tema i es vol portar a terme dins el centre, cal un assessorament professional extern i poder donar informació a les famílies del model educatiu que s'implementa a l'escola, sempre i quan llavors es pugui veure reflectit amb la pràctica.

Si ens centrem en la diversitat d'alumnat que existeix actualment a les escoles podem veure que és un reflex de la societat i dins el centre s'han d'atendre els alumnes proporcionant igualtats per a tots. Per fer-ho, pensem que totes les escoles haurien de prendre consciència de la importància que pren la mirada inclusiva dins el centre. Si des de l'escola s'acull a tothom i s'atén a tots per igual, s'aconsegueix una bona educació.

Des de la visió inclusiva, l'atenció a la diversitat, ha de proporcionar un ensenyament que respongui les necessitats dels alumnes. Això es basa en treballar en equip. A partir de l'anàlisi que hem fet, hem pogut observar que l'escola utilitza una metodologia que es mou dins l'entorn educatiu inclusiu; el treball cooperatiu. Des d'aquest model, el procés d'ensenyament i aprenentatge s'ha de portar a terme dins l'aula, sense acudir a l'aula de suport, sense deixar de banda el fet de poder proporcionar estratègies i

metodologies als docents per oferir unes practiques educatives per respondre tot l'alumnat. Hem pogut observar que per poder atendre a tots els alumnes, s'han de potenciar metodologies innovadores i així donar resposta a un bon ensenyament i aprenentatge de qualitat dins d'un marc educatiu inclusiu.

Si ens centrem en l'alumne del nostre estudi de cas, a partir de la informació rebuda i la recerca realitzada, partint des d'un enfocament inclusiu, entenem que les actuacions que s'estan seguint per atendre l'alumne en qüestió, no són les adequades, sempre i quan es parli dins el marc inclusiu. Per tant pensem que l'acceleració no és la millor solució per donar resposta a aquest tipus d'alumnat, sinó que a partir d'adaptacions curriculars i metodologies inclusives dins l'aula com són els projectes i el treball cooperatiu, entre d'altres, s'hauria d'evitar l'ús de les acceleracions parcials i totals de curs. De fet, aquesta pràctica educativa només contempla el rendiment acadèmic de l'alumne però s'ha de tenir en compte que cada alumne és diferent, únic i irrepetible que també necessita suport a nivell emocional i de relacions.

Per acabar i com a perspectiva de futur, ens agradaria poder continuar la nostra recerca aprofundint sobre aquest tema i poder descobrir estratègies i recursos per tal de poder atendre els infants amb altes capacitats dins l'escola inclusiva, tot cercant informacions de diferents centres i de casos d'alumnat. La investigació realitzada ens ha aportat molta informació sobre l'aprenentatge de la recollida de dades que ens ha permès poder fer una recerca i analitzar els instruments, que en el nostre cas han estat les entrevistes. A partir d'aquestes hem pogut aprofundir, conèixer i viure l'experiència des d'una perspectiva real.

Si ens centrem en una mirada de futur, com a mestres, pensem que seria interessant disposar de la informació necessària per abordar aquest tipus de situacions i poder compartir-la amb els professionals docents, per proporcionar una ajuda per a la gestió d'aula i poder atendre a tots els infants dins de la mateixa.

En conclusió aquest Treball Final de Grau ha estat una gran experiència i una font de coneixement per el nostre futur com a mestres. Pensem que se'ns ha donat l'oportunitat i hem tingut les facilitats per poder portar-lo a terme, gaudir del procés i enriquir-nos de professionalitat.

11 Bibliografia

Algaba, I. (2015). *Programa de formació del professorat de secundària sobre els alumnes amb altes capacitats intel·lectuals*. Treball Final del Màster en Formació del Professorat, Orientació Educativa. Dirigit pel Dr. Josep Lluís Oliver i Torelló. Universitat de les Illes Balears.

Barba, M., Cuenca, M. i Gómez, A. (2007). Piaget y LS Vigotsky en el análisis de la relación entre educación y desarrollo. *Revista Iberoamericana de Educación*, 2-12.

Bingham, V., i Moore, B. (1973). *Cómo entrevistar*. Madrid: Rialp.

Bonache, J. (1998). Los estudios de casos como estrategia de investigación: Características, críticas y defensas. Universidad Carlos III de Madrid, Espanya.

Booth, T. i Ainscow, M. (2006). *Índex per a la inclusió*. ICE Universitat de Barcelona.

Castelló, A. i Martínez, M. (1999). *Alumnat excepcionalment dotat intel·lectualment*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

Castelló, A., i Martínez, M. (2004). *Alumnat excepcionalment dotat intel·lectualment*. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Delors, J. (1996). Los cuatro pilares de la educación. *La educación encierra un tesoro*, Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI. 91-103.

Domènech, J., i Arànega, S. (2001). *L'educació primària. Reptes, dilemes i propostes*. Barcelona: Graó.

Dorio, I., Sabariego, M., i Massot, I. (2004). Características generales de la metodología cualitativa. Dins Rafael Bisquerra (coord.). *Metodología de la investigación educativa*. (p. 275-292).Madrid: La Muralla.

Gisbert, D. D., i Gelabert, S. (2008). L'aprenentatge cooperatiu com a estratègia instructiva per a la inclusió. *Revista catalana d'educació especial i atenció a la diversitat*, 4-12.

Guirado, A. (2010). El alumnado con necesidades educativas especiales. Una mirada histórica de la educación especial desde normativas legales, dins *Revista curriculum*, 25. Rioja: Universidad de la Rioja .

Hargreaves, A. (1998). *Una educación para el cambio. Reinventar la educación de los adolescentes*. Barcelona: Octaedro.

Johnson, R. T. i Johnson, D. W. (1997). Una visió global de l'aprenentatge cooperatiu. *Suports*, 1(1), 54-64.

Martinez, M. (2005). Los prejuicios y estereotipos de la familia del alumnado con altas capacidades intelectuales. Dins Cerefino Artiles i Juan E. Jiménez (coords.). *El niño / la niña con altas capacidades intelectuales en el ámbito familiar* (Vol. 4). Palmas de Gran canaria: ULPGC.

Pueyo, A.A. (2005). *La personalitat* (Vol. 9). Barcelona: Editorial UOC.

Pujolàs, P. (2003). *Aprender juntos alumnos diferentes. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Pròleg de Susan Bray Stainback. Vic: Eumo Editorial.

Pujolàs, P., Lago, J.R., (ed.), Riera, G., Pedragosa, O., Soldevila J., (coords.). (2006). *Cap a una Educació Inclusiva. Crònica d'unes experiències*. Vic: EUMO Editorial.

Reverte, R., Ruiz, N., dins Martínez, M., i Guirado, A. (2010). *Alumnado con altas capacidades*. Barcelona: Graó.

Riera, G. (2010). *Cooperar per aprendre/Aprendre a cooperar (Programa CA/AC). Avaluació d'un programa didàctic per ensenyar a aprendre de manera cooperativa* (Tesi doctoral publicada). Universitat de Vic, Catalunya.

Silva, F. i Pelachano, V. (1979). *La entrevista*. Valencia: Facultat de Filosofia, Psicologia i Ciències de la Educació.

Stainback, S. B. (2001). L'educació inclusiva: definició, context i motius. *Suports*, 5, 18-25.

Vielma, E., i Salas, M. (2000). Aportes de las Teorías de Vygotsky, Piaget, Bandura y Bruner: Paralelismo en sus Posiciones en Relación con el Desarrollo. *Revista Venezolana de Educación*, (9), 30-37.